Regeringens proposition

1983/84: 25

med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84;

beslutad den 3 november 1983.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

De anslag som begärs uppgår till ca 1070 milj. kr. De största anslagen föreslås gå till kostnader för materielanskaffning till marinförband, ersättning för skyddsrumsbyggande samt kostnader för FN-styrkor utomlands.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Rainer, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg

Föredragande: statsråden Holmberg, Rainer, Thunborg, R. Carlsson, Hjelm-Wallén, Göransson, Lundkvist, Leijon, Gustafsson, Peterson

Proposition med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

Statsrådet Holmberg anför:

Regeringen har i prop. 1983/84: 26 om sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1983/84 föreslagit att riksdagen anvisar anslag om sammanlagt 1 193 milj. kr. för de ändamål som föreslås i propositionen. Vidare har regeringen i prop. 1983/84: 40 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder föreslagit att 12,5 milj. kr. anvisas för särskild information och utbildning av det nya programmet för reparation, ombyggnad och tillbyggnad av bostäder. Inom industridepartementets verksamhetsområde har regeringen i prop. 1983/84: 38 om nedsättning av socialavgifter och allmän löneavgift i Norrbottens län, m. m. och i prop. 1983/84: 8 om ett nationellt mikroelektronikprogram föreslagit att sammanlagt 124 milj. kr. anvisas för de ändamål som föreslås i propositionerna. Slutligen har regeringen i prop. 1983/84: 42 om trygghetsfrågor i statlig anställning m. m. föreslagit att 6 milj. kr. tas upp för särskilda trygghetsåtgärder för lärare m. m.

De ytterligare medelsbehov utöver gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som bör tas upp i detta sammanhang bör sammanfattas i en gemensam proposition angående utgifter på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84. Denna proposition bör föreläggas riksdagen nu. Skulle anslagsframställningar därutöver på tilläggsbudget för innevarande budgetår visa sig ofrånkomliga bör dessa föreläggas riksdagen vid en senare tidpunkt.

Statsråden föredrar förslag till riksdagen i frågor angående anslag m. m.

på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Holmberg avslutar:

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att besluta om anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 eller vidta övriga åtgärder i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för de åtgärder och de ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen förordar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1–11.

Bilaga 1

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Rainer

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

ANDRA HUVUDTITELN

E. Kriminalvården

[1] **E 5. Engångsanskaffning av inventarier m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 22,4 milj. kr.

Regeringen har i sysselsättningsskapande syfte genom olika beslut under år 1983 uppdragit åt byggnadsstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen att utföra ny- och ombyggnadsarbeten till en sammanlagd kostnad av ca 145 milj. kr.

Besluten leder till ett ökat medelsbehov under anslaget av 12,8 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Engångsanskaffning av inventarier m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 12 800 000 kr.

Bilaga 2

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Thunborg

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

Åtgärder för att förstärka ubåtsskyddet

1 Inledning

Regeringen bemyndigade den 21 oktober 1982 min företrädare att tillkalla en kommission[1] med uppdrag att undersöka ubåtskränkningarna av svenskt territorium. Kommissionen överlämnade i april 1983 betänkandet (SOU 1983: 13) Att möta ubåtshotet. Överbefälhavaren har i en rapport till regeringen i september 1983 lämnat en redogörelse för och bedömning av främmande ubåtsverksamhet på svenskt territorium under sommaren 1983.

2 Ubåtsskyddskommissionen

Ubåtsskyddskommissionen har haft i uppdrag att redovisa och bedöma utvecklingen då det gäller ubåtskränkningar av det svenska territoriet och diskutera tänkbara motiv för dessa. Det har vidare varit kommissionens uppgift att kartlägga och bedöma den samlade svenska ubåtsskyddskapaciteten och därvid ta ställning till frågan om ytterligare resurser erfordras för att möta ubåtshotet. I fråga om Hårsfjärden-incidenten har kommissionen haft i uppdrag att klarlägga händelseförloppet, utvärdera de operativa, taktiska och tekniska erfarenheter som vunnits samt utvärdera formerna för informationsgivning.

Av de redogörelser som lämnas i betänkandet framgår att de ubåtskränkningar som skett är av en utomordentligt allvarlig natur med betydande konsekvenser för svensk säkerhetspolitik.

[1] Förutvarande statsrådet Sven Andersson, ordförande, f. d. landshövdingen Lars Eliasson samt riksdagsledamöterna Carl Bildt, Maj-Lis Lööw och Olle Svensson.

Kommissionen redovisar att det med fullständig säkerhet har konstaterats att främmande ubåtar uppehöll sig i Hårsfjärden-området i oktober 1982. I rapporten redovisas att det i Stockholms skärgård den aktuella tiden torde ha uppehållit sig sex ubåtar, varav tre var miniubåtar av ditintills okänd karaktär. Hårsfjärden-incidenten har föranlett dels en förnyad granskning av tidigare incidenter, som i vissa avseenden kunnat te sig förbryllande, dels understrukit allvaret i det ubåtshot som riktas mot Sverige.

Kommissionen konstaterar att antalet ubåtskränkningar har ökat kraftigt under år 1982. Det framstår som sannolikt att miniubåtar förekommit vid tidigare ubåtskränkningar under året och att den främmande ubåtsverksamheten delvis har organiserats i ett antal större, samordnade operationer. Sett över en längre tidsperiod kan konstateras att ubåtsverksamheten kännetecknas av en tendens till ökande omfattning, ökande benägenhet för intrång på svenska inre vatten och ett provocerande uppträdande samt en spridning till en större del av året och en större del av den svenska Östersjökusten, inkl. Norrland.

En säkerhetspolitisk bedömning av ubåtskränkningarna kan naturligtvis inte göras isolerat från den grundläggande frågan om ubåtarnas nationalitet. Kommissionen fastslår på denna punkt att varken bottenundersökningarna eller andra undersökningar har resulterat i bevis i form av föremål e. d. som skulle kunna binda en viss nation vid kränkningarna. Emellertid har för kommissionen redovisats en stor mängd observationer av skilda slag som sammantaget tydligt utvisar att det rör sig om ubåtar tillhörande Warszawa-paktsländerna, dvs. väsentligen sovjetiska ubåtar. Kommissionen ansluter sig till den av experter gjorda bedömningen att det i Hårsfjärden, liksom tidigare under år 1982 och, åtminstone i helt dominerande grad, under 1980-talet som helhet rörde sig om kränkningar genom sovjetiska ubåtar.

Ingen observation har erhållits som tyder på att ubåtar från något NATO-land trängt in på svenskt territorium.

Kommissionen understryker det för Sverige och svensk säkerhets-, försvars- och neutralitetspolitik synnerligen allvarliga och oacceptabla i dessa kränkningar.

Kommissionen konstaterar att ubåtsskyddet prioriterats lågt i svensk försvarsplanering under 1960- och 1970-talen, men att 1982 års försvarsbeslut som påverkats av incidenterna vid Utö och Gåsefjärden år 1980 resp. 1981 präglades av en större medvetenhet om ubåtshotet. Kommissionens beskrivning och värdering av de befintliga och planerade resurserna för ubåtsskyddet ger vid handen att den förbättring av det svenska ubåtsskyddet som är på väg i och för sig är riktig men inte kan anses tillräcklig för att möta det mycket påtagliga hot mot den svenska säkerhetspolitiken som kränkningarna utgör. Med utgångspunkt i de brister som kommer att bestå även vid genomförandet av nu planerade åtgärder och

det faktum att dessa i allmänhet får effekt först om flera år, föreslår kommissionen ytterligare förstärkningar som berör många delar av det framtida ubåtsskyddet. De förslag till åtgärder som lämnas innebär att ubåtsskyddet måste tillföras ytterligare 200 – 250 milj. kr. under innevarande försvarsbeslutsperiod. Detta bör enligt kommissionen ses som ett etappmål vars tillräcklighet får bedömas utifrån syftet att förhindra fortsatta ubåtskränkningar.

Ubåtsskyddet bör enligt kommissionens mening sammansättas av ett flertal delsystem. De bör medge allmän ytövervakning såväl av internationellt vatten som av svenskt territorialhav och svenska inre vatten i avsikt att upptäcka främmande ubåtar. Genom radarövervakning kan ubåtar som visar något över ytan indikeras. Genom oregelbunden flygspaning kan snorklande ubåtar eller ubåtar nära ytan indikeras. Våra egna ubåtar kan därtill genomföra passiv hydrofonspaning. I samband med vår fredstida utbildning bör sporadiska och kvalificerade ubåtsjaktövningar sättas in.

För att avslöja ubåtar som söker ta sig in på våra inre vatten bör det finnas fasta och rörliga undervattensbevakningssystem anslutna till bemannade bevakningsenheter. Vid dessa måste även finnas kapacitet för att ta emot och sammanställa rapporter om spontana iakttagelser. I övrigt bör optiska, hydroakustiska och magnetiska metoder utnyttjas samt olika slags hinder kunna arrangeras.

När en ubåt indikerats bör resurser för lokalisering, identifiering och avvisning snabbt kunna kraftsamlas. Dessa resurser består av bl. a. helikoptrar och fartyg med ubåtsjaktutrustning helst i samverkan. Vapen och annan utrustning för uppgiften att tvinga upp en ubåt till ytan skall snabbt kunna sättas in.

Allt detta ställer anspråk på ett ledningssystem som med kort varsel kan sättas i funktion.

Mot bakgrund av gjorda erfarenheter och analyser av inträffade ubåtsincidenter finner kommissionen det angeläget att inte bara ytterligare förstärka ubåtsskyddet på lång sikt utan även få till stånd snabba, i närtid effekthöjande åtgärder.

I avvaktan på utveckling och utläggning av det nya fasta undervattensbevakningssystemet finner kommissionen det nödvändigt att redan nu utnyttja befintlig, till viss del äldre materiel som ingår i krigsorganisationen.

Efter hand tillkommande ny materiel kommer att successivt ersätta denna materiel, varvid möjligheter finns att även koppla automatiskt larm till bevakningscentraler.

Forsknings- och utvecklingsinsatser bör enligt kommissionen göras för att få fram kvalificerade övervakningssystem som kan förflyttas mellan olika områden och utnyttjas för kraftsamling vid större incidenter.

Den planerade anskaffningen av röjdykarhydrofoner till minröjningsförbanden bör enligt kommissionen tidigareläggas och utökas.

Kommissionen anser att utbildnings- och beredskapssystemet bör förändras så att ubåtsskyddsförmågan förbättras. Såväl fartygsförband för ingripande mot ubåtar som förband för övervakning av prioriterade områden, bör finnas tillgängliga under största möjliga tid av året. Förbandens utrustning bör även kompletteras.

Överbefälhavaren har inplanerat anskaffning av tre medeltunga ubåtsjakthelikoptrar för prov och försök med ny utrustning. Kommissionen kan konstatera att detta ger såväl sen som låg effektökning av ubåtsjaktkapaciteten. Enligt kommissionens mening bör ytterligare fyra tunga helikoptrar så snart som möjligt tillföras ubåtsjaktfunktionen. Detta kan ske antingen genom ombyggnad av flygvapnets helikoptrar 4 A eller genom nyanskaffning. Med de tre helikoptrar 4 B som ombyggs till 4 C-standard och en anskaffning enligt kommissionens förslag av ytterligare fyra sådana, kommer marinen senast år 1987 att förfoga över 14 kvalificerade ubåtsjakthelikoptrar, dvs. dubbelt så många som fanns disponibla hösten 1982.

Det är angeläget att möjligheterna till utnyttjande av flygplan, inte enbart för allmän övervakning utan även för lokalisering med hjälp av exempelvis hydrofonbojar, uppmärksammas genom studier och prov.

Enligt kommissionens mening bör ytterligare ett minröjningsfartyg snarast anskaffas. Medel bör dessutom reserveras så att beställning av de tre resterande minröjningsfartygen kan läggas redan under innevarande försvarsbeslutsperiod.

Kommissionen understryker dessutom det angelägna i att de fartyg som framgent anskaffas, så långt det är lämpligt, förses med ubåtsjaktutrustning, liksom att förutsättningarna prövas att inordna även andra, befintliga fartyg i ubåtsskyddet.

För att förverkliga den av kommissionen föreslagna ytterligare förstärkningen av ubåtsjaktkapaciteten, erfordras även en förstärkning av forskning och utveckling inom området undervattensteknologi.

Genom att ubåtsjakt under de senaste decennierna varit ett relativt lågt prioriterat område i det svenska försvaret, har också den kompetens som tidigare i någon mån fanns inom svensk industri på detta område minskat. Enligt kommissionens mening bör det prövas, i vilken utsträckning de olika förbättringar som nu föreslås, och de forsknings- och utvecklingsinsatser som måste ske, kan utnyttjas för att successivt stärka den svenska industrins kompetens inte minst när det gäller olika delar av den undervattensteknologi som är aktuell i detta sammanhang.

3 Överbefälhavarens rapport och planering

Överbefälhavaren har den 16 september 1983 i en rapport till regeringen lämnat en redogörelse för och bedömning av främmande ubåtsverksamhet på svenskt territorium under sommaren 1983. Överbefälhavaren konstate-

rar att sannolikheten är hög för att Sverige under denna period utsatts för ett betydande antal kränkningar av främmande ubåtar. Svenskt inre vatten dvs. skärgårdarna, bedöms ha berörts av dessa kränkningar i ett flertal fall.

Överbefälhavaren konstaterar att nationaliteten på de främmande ubåtarna inte har kunnat fastslås. Verksamhetens hela omfattning kan f.n. inte säkert bedömas. En förändring i förhållande till tidigare kan enligt överbefälhavaren vara att ubåtarna uppträder försiktigare.

Sedan ubåtsskyddskommissionen lämnade sitt betänkande den 26 april 1983 har ett stort antal rapporter rörande främmande ubåtar på svenskt territorium inkommit till överbefälhavaren. Det övervägande antalet indikationer utgörs av optiska iakttagelser från allmänheten. Indikationer från militära enheter är därutöver hydrofon-, magnetiska- och radarsignalspaningsobservationer. Observationerna avser såväl konventionella ubåtar som miniubåtar.

Enheter ur försvarsmakten har genomfört tre större företag i avsikt att tvinga upp en eventuell ubåt, nämligen i Sundsvallsområdet under slutet av april och större delen av maj, i Töre i slutet av juli och början av augusti samt i Karlskrona under sista delen av augusti och början av september.

Hårsfjärden-incidenten år 1982 innebar enligt överbefälhavaren en betydande omställning av försvarsmaktens verksamhet när det gäller ubåtsskydd. Miniubåtshotet hade inte tidigare förutsetts i materielanskaffning och utbildning av förband. Förband och materiel avsedda för helt andra verksamheter utnyttjas f.n. för ubåtsskydd och inom ramen för ordinarie grundutbildning som i första hand syftar till försvar mot invasion. Överbefälhavaren konstaterar att det kommer att ta tid innan utbildning, taktik och lämplig materiel sammanförts till en verksam funktion med avhållande effekt mot miniubåtar.

Efter Utö-incidenten i september 1980 beslöts att en omplanering mot förbättrade ubåtsskyddsåtgärder skulle genomföras. Dessa åtgärder innebar bl. a. att tre äldre tunga helikoptrar skulle ges ubåtsjaktkapacitet, att helikopterbasförbanden skulle ges förbättrad rörlighet, att helikoptrarnas tillgänglighet skulle förbättras genom viss modernisering, att ubåtsjaktförmåga skulle inplaneras på projekterade robotbåtar och att minröjningsfartygens minsökningssystem skulle anpassas mot långsamtgående och stillaliggande ubåtar.

Ubåtsskyddet tillfördes för dessa ändamål ca 150 milj. kr. genom omplanering. Åtgärderna resulterar i successivt ökad effekt i ubåtsskyddet under perioden 1982/83 – 1985/86.

1982 års försvarsbeslut innebar att ytterligare 200 milj. kr. skulle omfördelas för ubåtsskyddsåtgärder. Dessa resurser har inplanerats för anskaffning av spaningsutrustning för flygplan, ubåtsjaktutrustning till robotbåtar (kustkorvetter), helikoptrar, fast undervattensspaning, incidentvapen och lätt ubåtsjaktflygplan.

Efter Hårsfjärden-incidenten i oktober 1982 tillsattes ubåtsskyddskom-

missionen som framlade betänkandet Att möta ubåtshotet i april 1983. Regeringen beslöt i maj 1983 att ubåtsskyddskommissionens förslag till åtgärder skulle ligga till grund för planeringen och att överbefälhavaren skulle förutsätta att ytterligare 250 milj. kr. kommer att ställas till förfogande för ubåtsskyddsåtgärder under budgetåret 1983/84. Därigenom kan beställning av ytterligare fyra minröjningsfartyg göras under budgetåret 1983/84. Dessutom kan fyra helikoptrar av typ 4 A moderniseras och ges ubåtsjaktkapacitet. Därutöver kan vissa andra planerade åtgärder tidigareläggas.

Genom omplanering inom försvarets budgetram har ytterligare 190 milj. kr. satsats på anskaffning av spaningsmedel och incidentvapen samt åtgärder som rör utbildning och beredskap i enlighet med ubåtsskyddskommissionens förslag.

Parallellt med anskaffning och införande av ny materiel för ubåtsskyddsfunktionen genomförs omfattande åtgärder beträffande utbildning och personalförstärkning inom ubåtsskyddsområdet. Utbildningen och verksamheten inom kustflottan förändras, helikopterverksamheten utökas, fler besättningar till ubåtsjakthelikoptrar utbildas, utbildningen vid vissa kustartilleriförband och förband inom armén och flygvapnet inriktas på ubåtsskydd m.m.

Enligt överbefälhavaren bör en insatsstyrka bestå av ubåtsjaktflygplan, helikoptrar, robotbåtar (kustkorvetter), patrullbåtar, minröjningsfartyg, röjdykarfartyg och ubåtar. En sådan styrka bör insättas i samordning med ett fast spaningssystem och minspärrtroppar, rörliga spärrförband, kustjägarförband samt vissa andra landförband. Vissa viktiga komponenter i denna jaktstyrka såsom minröjningsfartyg och robotbåtar finns ännu inte. Först år 1987 finns en fullständig jaktstyrka organiserad. Tidigast år 1992 kan ytterligare en jaktstyrka formas.

Under perioden 1982 – 1992 satsas enligt överbefälhavaren totalt 1 220 milj. kr. på materiel samt drift och underhåll inom ubåtsskyddsområdet.

4 Föredragandens överväganden

Jag konstaterar att Sverige under de senaste åren varit utsatt för ubåtskränkningar. Det mest påtagliga exemplet var U 137:s grundstötning vid Karlskrona. Vidare har ubåtsskyddskommissionen och regeringen med fullständig säkerhet konstaterat att främmande ubåtar förekommit i Hårsfjärden. Överbefälhavaren anser slutligen att sannolikheten är hög för att Sverige under sommaren 1983 utsatts för ett betydande antal kränkningar av främmande ubåtar.

Regeringen ser med stort allvar på ubåtskränkningarna. Det är vår bestämda föresats att med alla till buds stående medel hävda Sveriges territoriella integritet. Förtroendet för vår vilja och förmåga att bevara

neutraliteten måste vidmakthållas. Det får varken skapas farhågor eller förväntningar om att Sverige ens under starkt yttre tryck skulle överge sin neutralitetspolitik.

Därför måste ubåtsskyddet förstärkas med största skyndsamhet. Respekten för vår säkerhetspolitiska linje kräver att vi redan i fredstid ingriper med fasthet mot kränkningar av vårt territorium. Regeringen har fastställt skärpta regler för ingripande mot främmande ubåtar med tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1983. En ubåt som kommer in på svenskt inre vatten riskerar att utan förvarning utsättas för vapeninsats som syftar till att tvinga upp ubåten eller ubåtarna till ytan för identifiering och undersökning. Redan i anslutning till Hårsfjärden-incidenten påpekade statsministern att den svenska regeringen har möjlighet att beordra försvarsmakten att sänka en främmande ubåt i svenskt vatten. Den som överväger en kränkning av svenskt territorium bör ta med i beräkningen att regeringen framdeles kommer att använda sig av den möjligheten.

Regeringen har i kompletterande anvisningar för överbefälhavarens programplan m. m. för perioden 1984/85 – 1988/89 angett att ubåtsskyddskommissionens förslag skall ligga till grund för planeringen.

För att genomföra de av kommissionen föreslagna åtgärderna måste ubåtsskyddet tillföras ytterligare 250 milj. kr. under innevarande försvarsbeslutsperiod. En överenskommelse härom träffades under våren 1983 mellan företrädare för socialdemokratiska partiet, centerpartiet och folkpartiet. För att finansiera detta beslöt riksdagen på förslag av skatteutskottet (SkU 1982/83: 55) att höjningen av energiskatten på olja med 120 kr. per m^3 skulle genomföras den 1 november 1983. Jag kommer mot denna bakgrund att under anslagen Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet och Marinförband: Materielanskaffning lämna regeringen förslag om åtgärder för att förbättra ubåtsskyddsfunktionen med 250 milj. kr. utöver den fastställda utgiftsramen för budgetåret 1983/84.

Överbefälhavaren redovisar i sin rapport de åtgärder som planeras för att förstärka ubåtsskyddet. Jag anser att den planmässiga uppbyggnaden av resurserna för ubåtsskydd i huvudsak är lämplig. Det är dock nödvändigt att ytterligare åtgärder vidtas för att på kort sikt nå största möjliga effekt. Därvid bör bl. a. systemen för fast undervattensbevakning snarast förstärkas.

I regleringsbrev för budgetåret 1983/84 beslutade regeringen att avkall får göras avseende den långsiktiga beredskapen för invasionsförsvar för att möjliggöra tidiga insatser för att förbättra ubåtsskyddsförmågan. Sådana omprioriteringar kan innebära att andra planerade åtgärder inom materiel- och utbildningsområdet uppskjuts eller förändras. Jag avser att föreslå regeringen att motsvarande inriktning skall gälla för budgetåret 1984/85.

Regeringen har vidare uppdragit åt överbefälhavaren att redovisa de åtgärder som erfordras för att tidigarelägga planerad anskaffning av materiel för ubåtsskydd m. m. Därvid skall bl. a. redovisas de avsteg från

normala upphandlingsrutiner för materiel som kan vara motiverade för att påskynda anskaffningen.

Vidare erinrar jag om att regeringen har möjlighet att besluta att värnpliktiga skall inkallas till beredskapsövning om det är nödvändigt med hänsyn till försvarsberedskapen. Jag är beredd att föreslå regeringen att utnyttja den möjligheten, om det krävs för att upprätthålla ubåtsskyddet på en tillräckligt hög nivå. Särskilda förberedelser kommer att vidtas för ett snabbt genomförande vid beslut härom.

Slutligen vill jag upplysa om att förhandlingar f. n. pågår med personalorganisationerna i syfte att ändra nuvarande arbetstidsavtal så att försvarets möjligheter till snabb uppbyggnad av ubåtsskyddet förbättras.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat om grundläggande inriktning av ubåtsskyddet.

FJÄRDE HUVUDTITELN

C. Marinförband

[1] **C 1. Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet.** För budgetåret 1983/84 har riksdagen under detta anslag anvisat ett förslagsanslag av 1 565 000 000 kr. i prisläget februari 1982.

Föredragandens överväganden

Beträffande medelstillgången och inriktningen av verksamheten under programplaneperioden får jag hänvisa till vad jag tidigare har anfört angående åtgärder för att förstärka ubåtsskyddet.

För budgetåret 1983/84 räknar jag med ett medelsbehov av 20 milj. kr. i prisläge februari 1983 för att förbättra ubåtsskyddsfunktionen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

[2] **C 2. Marinförband: Materielanskaffning.** För budgetåret 1983/84 har riksdagen under detta anslag bemyndigat regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för marinförband får läggas ut inom en kostnads-

ram av 1 305 400 000 kr. i prisläget februari 1982 och anvisat ett förslagsanslag av 1 050 694 000 kr. i samma prisläge (prop. 1982/83: 100 bil. 6. FöU 9, rskr 271).

Chefen för marinen har – för att vidta åtgärder inom ubåtsskyddsområdet – i särskild skrivelse anmält att det i prisläge februari 1983 erfordras bemyndiganden om 140 milj. kr. för att bygga om fyra tunga helikoptrar till ubåtsjakthelikoptrar samt bemyndiganden om 460 milj. kr. för att vid Karlskronavarvet AB beställa fyra minröjningsfartyg typ Landsort.

I regleringsbrev för budgetåret 1982/83 finns under nämnda anslag ett beställningsbemyndigande om 160 milj. kr. för beställning av ubåtsskyddsbefrämjande åtgärder. Av dessa bemyndiganden har 55 milj. kr. varit avsedda för anskaffning av tre medeltunga helikoptrar. Dessa bemyndiganden avses i stället användas för att bygga om de fyra tunga helikoptrarna till ubåtsjakthelikoptrar.

I regleringsbrev för budgetåret 1983/84 finns under nämnda anslag ett bemyndigande om 105,7 milj. kr. till regeringens disposition för att ge handlingsfrihet att beställa ett minröjningsfartyg.

Chefen för marinen har för att genomföra projekten hemställt om ytterligare beställningsbemyndiganden för minröjningsfartyg om 354,3 milj. kr. och för ombyggnad av helikoptrar om 85 milj. kr.

Överbefälhavaren har tillstyrkt chefens för marinen framställning.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	Chefen för marinen		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Marinförband: Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel) för delprogrammen 2.1–2.99	439 300	–	439 300	230 000
Kostnader	**439 300**	–	**439 300**	**230 000**
Prisreglering	17 600	–	12 600	–
Medelsbehov	–	–	–	**230 000**
Bemyndigandebehov	**456 900**	–	**451 900**	–

Föredragandens överväganden

Beträffande medelstillgången och inriktning av verksamheten under programplaneperioden får jag hänvisa till vad jag tidigare har anfört angående åtgärder för att förstärka ubåtsskyddet.

Överbefälhavaren och chefen för marinen har för att förbättra ubåtsskyddskapaciteten under innevarande budgetår hemställt att få bygga om fyra tunga helikoptrar till ubåtsjakthelikoptrar i stället för att anskaffa tre medeltunga helikoptrar samt att vid Karlskronavarvet AB få beställa fyra minröjningsfartyg typ Landsort inom en kostnadsram av 140 milj. kr. resp. 460 milj. kr.

Riksdagen har under detta anslag för budgetåret 1982/83 anvisat ett bemyndigande om 160 milj. kr. för beställning av ubåtsskyddsbefrämjande åtgärder varav 55 milj. kr. var avsedda för anskaffning av medeltunga helikoptrar samt för budgetåret 1983/84 ett bemyndigande, som står till regeringens disposition, om 105,7 milj. kr. för anskaffning av ett minröjningsfartyg.

För att genomföra anskaffningen av fyra minröjningsfartyg behövs ytterligare beställningsbemyndiganden om 354,3 milj. kr. Jag har beräknat ett beställningsbemyndigande om 85 milj. kr. för att förstärka helikopterfunktionen. Enligt min mening är det härvid ytterst angeläget att sådana åtgärder vidtas att denna förstärkning sker med största skyndsamhet.

Min beräkning av beställningsbemyndiganden under förevarande anslag framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Av bemyndigandena utgör 12,6 milj. kr. prisregleringsbemyndiganden för omräkning från prisläget februari 1983 till prisläget februari 1984. Beställningarna beräknas medföra utbetalningar under budgetåret 1983/84 om ca 170 milj. kr. Därtill kommer andra utbetalningar avseende tidigareläggningar av materielobjekt om ca 60 milj. kr. för att förstärka ubåtsskyddsfunktionen.

Jag finner det angeläget att här berörda beställningar och tidigareläggningar kan genomföras så att ubåtsskyddsförmågan snabbt förbättras.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av 451 900 000 kr.,
2. till *Marinförband*: *Materielanskaffning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 000 kr.

G. Civilförsvar

[3] **G 3. Civilförsvar: Skyddsrum.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 363,8 milj. kr., varav 300 milj. kr. beräknats för ersättning för skyddsrumsbyggande i samband med nybyggnad av anläggningar och byggnader.

Den som åläggs att bygga ett skyddsrum får ersättning av statsmedel för kostnaderna för att anordna skyddsrummet. Ersättningen betalas ut när slutbesiktning av skyddsrummet har ägt rum.

Civilförsvarsstyrelsen har anmält att de besked om byggande av skyddsrum som lämnades under budgetåret 1982/83 avsåg skyddsrum i småhus i

en helt annan omfattning än vad som förutsattes vid anslagsberäkningen för budgetåret 1983/84. Tiden från det att ett besked om att bygga skyddsrum lämnas till det att slutbesiktning görs är betydligt kortare för skyddsrum i småhus än för skyddsrum i andra byggnader.

Under budgetåret 1982/83 gavs besked om att bygga ca 1 200 skyddsrum i villor eller garage. Av dessa bedöms ca 1 000 skyddsrum bli slutbesiktigade redan under innevarande budgetår. Betalningen för dessa medför ett tidigare inte förutsett behov av ytterligare 150 milj. kr. i prisläget februari 1982 för budgetåret 1983/84.

I detta sammanhang vill jag erinra om vad jag anförde i fråga om skyddsrum vid min anmälan till propositionen om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84: 40 bil. 2 s. 3).

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Civilförsvar*: *Skyddsrum* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.

J. Räddningstjänst

[4] **J 5. Ombyggnad av miljöskyddsfartyg.** Något anslag för detta ändamål har inte tagits upp på statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

Tv 03 är ett miljöskyddsfartyg som skall kunna tjänstgöra som moderfartyg för miljöskyddsfartygen inom en tullregion. F. n. är Tv 03 placerad i västra regionen med stationering i Göteborg. Fartyget är en år 1973 ombyggd ståltrålare med ett deplacement om 300 ton och med en längd av 34 m. Tv 03 uppfyller inte de krav som numera måste ställas på arbetsplattformar, avsedda för oljebekämpning till havs m. m. Bl. a. saknas tillräckliga däcksutrymmen för uppställning av tyngre bekämpningsmateriel, tankkapacitet för mellanlagring av omhändertagen olja, utrustning för transferering av omhändertagen olja, lyftkapacitet för hantering av tung materiel och tillräckliga personalutrymmen.

Generaltullstyrelsen har på regeringens uppdrag projekterat en ombyggnad av Tv 03. Projekteringen omfattar sådana arbeten som oundgängligen fordras för att fartyget skall uppfylla nutida krav i fråga om arbetsmiljö m. m. vid oljebekämpningsoperationer. Kostnaden för ombyggnaden beräknas till 6 milj. kr. inkl. mervärdeskatt i prisläget juni 1983. Generaltullstyrelsen har hemställt att 6 milj. kr. anvisas innevarande budgetår för ombyggnaden av Tv 03.

Jag biträder generaltullstyrelsens förslag och hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ombyggnad av miljöskyddsfartyg* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

K. Övriga ändamål

[5] **K 4. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 179, rskr 539). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet.

Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. anvisas sedan budgetåret 1965/66 under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt – fr. o. m. den 1 juli 1967 – för observatörer i FN-tjänst anvisades budgetåret 1965/66 – 1971/72 under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet utomlands hittills anvisats 1 546 065 000 kr. på tilläggsstat och tilläggsbudget. Därav har 46 milj. kr. anvisats för att täcka utgifterna för FN-styrkan på Cypern, FN-styrkan i Mellersta Östern och FN-observatörer under tiden januari – juni 1983 (prop. 1982/83: 125 bil. 1, FöU 12, rskr 298).

Del av ifrågavarande kostnader avses bli ersatt av FN. Intill den 29 augusti 1983 har från FN influtit 633 078 036 kr. Vid den tidpunkten uppgick Sveriges återstående fordran hos FN enligt dittills framlagda krav till 176 093 492 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs statsbudgetens inkomsttitel Övriga inkomster av statens verksamhet.

Genom beslut i juni 1982 förordnade regeringen att ett sjukhuskompani omfattande högst 150 personer jämte viss stabspersonal skulle ställas till FN: s förfogande för fortsatt tjänstgöring i Mellersta Östern t. v. Utgifterna beräknas till 31,4 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

Genom beslut i juni 1983 förordnade regeringen att tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern skulle förlängas t. v. Styrkan på Cypern uppgår till ca 400 personer. Utgifterna beräknas till 72,4 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

Genom beslut i juni 1983 medgav regeringen att observatörer i FN-tjänst får avlösas under budgetåret 1983/84. Antalet observatörer uppgår till ca 43. Utgifterna beräknas till 10,9 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

En avveckling av de nuvarande kontingenterna liksom nya svenska FN-insatser kan inte uteslutas.

Vid utgången av juni 1983 fanns ett underskott på 7 430 600 kr. under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkor i Mellersta Östern och på Cypern och för observatörer uppgår alltså till (31 400 000 + 72 400 000 + 10 900 000 + 7 430 600) avrundat 122 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis täcka utgifter för ifrågavarande ändamål från anslaget Oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp senare.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 122 000 000 kr.

[6] **K 5. Övervakningskontingenten i Korea.** Efter förslag i prop. 1953: 234 anvisade riksdagen (SU 196, rskr 431) på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 5 milj. kr. till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenten i Korea.

Den svenska repatrieringskontingenten upplöstes efter slutfört uppdrag den 1 mars 1954. Övervakningskontingentens uppdrag står alltjämt kvar men personalen har reducerats avsevärt och uppgår nu till sju personer mot omkring 90 personer år 1955.

För övervakningskontingentens fortsatta verksamhet har riksdagen under anslaget Svenska övervakningskontingenten i Korea, fr. o. m. budgetåret 1972/73 benämnt Övervakningskontingenten i Korea, efter förslag av Kungl. Maj:t och regeringen anvisat sammanlagt 35 420 000 kr. (jfr senast prop. 1982/83: 25 bil. 1, FöU 4, rskr 71). Hittills har alltså anvisats 40 420 000 kr. för ifrågavarande ändamål. De medel som anvisades senast beräknades täcka utgifterna för kontingentens verksamhet t. o. m. juni 1983.

Genom beslut i april 1976 förordnade regeringen att det t. v., intill regeringen bestämmer annat, skall finnas en övervakningskontingent i Korea om högst tio personer. Jag kan f. n. inte bedöma hur länge övervakningskontingenten i Korea behöver fortsätta sin verksamhet. Medel för verksamheten bör emellertid beräknas för tiden t. o. m. utgången av budgetåret 1983/84. Jag anser att kontingentens personalstyrka även i fortsättningen bör hållas så låg som möjligt.

För den fortsatta verksamheten räknar jag med ett medelsbehov av 2 477 000 kr. för budgetåret 1983/84. Vid utgången av budgetåret 1982/83 fanns ett underskott på 11 000 kr. under anslaget Övervakningskontingenten i Korea. Medelsbehovet för budgetåret 1983/84 uppgår därför till (2 477 000 + 11 000) avrundat 2,5 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1983/84 måste betraktas som ungefärlig med hänsyn till svårigheterna att beräkna vissa utgiftsposter samt möjligheten av en avveckling av kontingentens verksamhet. Ett eventuellt behov av ytterligare medel får tillgodoses genom anlitande av

anslaget Oförutsedda utgifter. Frågan om att täcka utgifter som bestrids på detta sätt bör få tas upp senare.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Övervakningskontingenten i Korea* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

Bilaga 3

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet R. Carlsson

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

SJÄTTE HUVUDTITELN

B. Vägväsende

[1] **Statliga exportverksamheten inom väghållningsområdet.** Efter förslag i prop. 1981/82:137 om exportverksamhet inom väghållningsområdet bildades ett av staten helägt aktiebolag – SweRoad Consulting Aktiebolag (SweRoad). Bolaget har karaktären av dotterföretag till vägverket, som också förvaltar bolagets aktier.

Vägverket har i en skrivelse till regeringen den 18 juli 1983 redovisat en framställning från SweRoad om utökat aktiekapital och ett rörelsebidrag för att täcka ett beräknat rörelseunderskott för det första verksamhetsåret.

SweRoads styrelse anser att förutsättningar finns för ett rimligt utfall på sikt för den tjänsteexport och marknadsföring av svenska produkter inom väghållningsområdet, som SweRoads verksamhet syftar till. Underskottet under det första verksamhetsåret bör inte avskräcka från att under ytterligare några år driva bolagets verksamhet vidare. Vägverket delar denna bedömning.

En förutsättning för fortsatt verksamhet är emellertid att beräknade förluster täcks för att dels tillgodose aktiebolagslagens krav, dels begränsa det finansiella underskottet. Det rörelsetillskott som krävs för att täcka årets underskott och skapa en nödvändig säkerhetsmarginal inför slutet av verksamhetsåret 1983 har beräknats till 750 000 kr.

SweRoads aktiekapital är f.n. 500 000 kr. I förhållande till årsomsättning, likviditet samt förtroendekapital vid förhandlingar erfordras en höjning av aktiekapitalet. En höjning till 2 milj. kr. bedöms erforderlig för att uppnå en rimlig nivå och ge bolagets ledning nödvändigt handlingsutrymme.

Jag finner det redovisade förslaget om en höjning av aktiekapitalet för SweRoad rimligt med hänsyn till bolagets verksamhet hittills. Regeringen

bör därför föreslå riksdagen att den medger en höjning av aktiekapitalet till 2 milj. kr. Sedan riksdagens bemyndigande inhämtats avser jag föreslå regeringen att höjningen av aktiekapitalet liksom det behövliga rörelsetillskottet får finansieras genom att tillåta vägverket överskrida anslaget B 8. Tjänster till utomstående med 2,25 milj. kr. för ändamålet. Jag kommer därvid också att föreslå regeringen de ändringar av bolagsordningen för SweRoad som erfordras.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att godkänna en höjning av SweRoads aktiekapital med 1 500 000 kr. till 2 000 000 kr.

E. Sjöfart

[2] Sjöfartsverket har i en skrivelse den 19 oktober 1983 begärt regeringens godkännande att få överlåta fastigheten Grönskär 1:4 i Värmdö kommun som gåva till stiftelsen Stockholms skärgård. Stiftelsen har till syfte att bevara Stockholms skärgårds egenart samt natur- och kulturvärden.

Fastigheten Grönskär 1:4 utgörs av 400 m^2 tomt på vilken Grönskärs fyr är belägen. Stiftelsen förvärvade år 1966 de intilliggande fastigheterna, Grönskär 1:2 och 1:3, som är på 6 940 m^2 resp. 9 102 m^2.

Sjöfartsverket uppger att fyren inte längre behövs som sjömärke och att fastigheten inte behövs för annat statligt ändamål. Inte heller Värmdö kommun har vid underhandskontakt förklarat sig ha något behov av fastigheten. Möjligheten att avyttra fastigheten till annan lämplig köpare bedömer sjöfartsverket som mycket liten. Då fastigheten kan förväntas bli förklarad som byggnadsminne anser sjöfartsverket att fastigheten bör överlämnas till stiftelsen utan vederlag.

Enligt det avtal som upprättats förbinder sig stiftelsen att för framtiden väl vårda och underhålla fyren samt medverka till att fyren förklaras som byggnadsminne enligt lagen (1960:690) om byggnadsminnen. Sjöfartsverket påtar sig å sin sida att i erforderlig omfattning svara för fyrens yttre underhåll, om fyrbyggnaden kommer att kräva det, under de närmaste tio åren räknat fr.o.m. år 1984.

För egen del biträder jag sjöfartsverkets förslag att överlämna Grönskärs fyr som gåva till stiftelsen Stockholms skärgård. Fyren saknar numera betydelse som sjömärke och har heller inte något egentligt alternativvärde. Stiftelsens syfte för sin verksamhet och det faktum att stiftelsen redan äger de intilliggande fastigheterna talar enligt min mening för att Grönskärs fyr överlåts på det sätt som överenskommits mellan sjöfartsverket och stiftelsen. Eftersom det här är fråga om att skänka bort statlig fast egendom måste riksdagens godkännande inhämtas.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att bemyndiga regeringen

att godkänna att fastigheten Grönskär 1:4 överlåts till stiftelsen Stockholms skärgård utan vederlag.

F. Luftfart

[3] **F 5. Kostnader för stämpelavgift å aktier i Aktiebolaget Aerotransport och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag.** I skrivelse den 15 februari 1983 har Aktiebolaget Aerotransport (ABA) – det svenska moderbolaget i det skandinaviska konsortiet Scandinavian Airlines System (SAS) – redogjort för beslut samma dag att genom fondemission öka bolagets aktiekapital med 70,5 milj. kr. till sammanlagt 352,5 milj. kr. genom uppskrivning av anläggningstillgångar. Beslutade åtgärder har motiverats av behovet av att uppnå en bättre balans mellan det verkliga värdet för bolagets anläggningstillgångar och det egna kapitalet, vilket ansetts mycket betydelsefullt för SAS framtida förhandlingar om upptagande av krediter utomlands.

Före fondemissionen består aktierna i ABA av dels 1 410 000 A-aktier i nominellt värde av 100 kr. per aktie eller sammanlagt 141 000 000 kr., dels B-aktier till lika antal och värden. A-aktierna innehas av svenska staten medan av B-aktierna 1 409 981 ägs av Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag (SILA) och resterande aktier av privatpersoner. Genom fondemissionen kommer svenska staten att tillföras 352 500 nya A-aktier till ett sammanlagt nominellt värde av 35,25 milj. kr. och SILA samt övriga innehavare av B-aktier sammanlagt motsvarande antal och värde.

I skrivelsen erinrar ABA om att bolaget vid tidigare tillfällen inte belastats med kostnader för aktiestämpel. Således förordades i prop. 1948:176 angående organisation och finansiering av svensk luftfart att de kostnader för aktiestämpel, vilka kunde uppkomma i samband med sammanslagningen av dåvarande ABA och SILA, inte skulle falla på de enskilda intressenterna utan gäldas av statsverket (SU 1948:94, rskr 1948:188). I enlighet härmed föreslogs i prop. 1949:126 angående anslag till teckning av aktier i ABA att riksdagen skulle anvisa ett reservationsanslag till stämpelavgift å aktierna i det nya ABA. Riksdagen biföll propositionens förslag (SU 1949:153, rskr 1949:268). I samband med den ekonomiska rekonstruktionen av SAS år 1961 beslöts på liknande sätt med anledning av prop. 1961:159 angående kapitaltillskott till SAS att de stämpelkostnader som då uppkom i samband med teckning av nya aktier i ABA och SILA skulle bestridas av staten (SU 1961:133, rskr 1961:330).

Genom beslut av riksdagen har år 1975 och år 1978 (prop. 1975:85 bil. 5, TU 1975:12, rskr 1975:121 och prop. 1977/78:125 bil. 5, TU 1977/78:23, rskr 1977/78:292) anslag på 1 762 500 kr. resp. 705 000 kr. anvisats för bestridande av stämpelkostnader i anledning av att ABA och SILA då genomfört fondemissioner.

ABA hemställer med hänvisning till det anförda att bolaget – på sätt som skett vid liknande tillfällen tidigare – inte måtte belastas med stämpelkostnader å de 705 000 aktier som utges i anledning av den beslutade fondemissionen.

I skrivelse den 15 februari 1983 har SILA redovisat de åtgärder bolaget vidtagit i anslutning till den fondemission ABA genomfört. Sålunda har SILA beslutat att genom fondemission öka bolagets aktiekapital med 35,25 milj. kr. till sammanlagt 176,25 milj. kr. genom uppskrivning av det bokförda värdet av bolagets innehav av ABA-aktier med motsvarande belopp. SILA framhåller att bolaget, i likhet med ABA, inte belastats med stämpelskatt för vid tidigare tillfällen emitterade aktier. SILA hemställer därför att bolaget inte måtte belastas med stämpelkostnader å de 352 500 aktier som utges i anledning av den beslutade fondemissionen.

Föredraganden

Med hänsyn till att vid ABA:s bildande år 1948, liksom vid senare tillfällen, kostnaderna för gäldande av aktiestämpel bestreds av statsmedel bör enligt min uppfattning ABA och SILA inte belastas med de kostnader för aktiestämpel, som nu uppkommer, i samband med de aktier som utges i anledning av den beslutade fondemissionen i de båda bolagen. Stämpelkostnaderna för de nyemitterade aktierna uppgår till sammanlagt 1 057 500 kr., vilket belopp således torde böra bestridas av staten.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kostnader för stämpelavgift å aktier i Aktiebolaget Aerotransport och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 1 057 500 kr.

G. Postväsende

[4] **G 1. Posthus m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisats ett reservationsanslag på 9,5 milj. kr. (prop. 1982/83:100 bil. 8 sid. 118). Vid budgetårets ingång fanns en behållning på 26,2 milj. kr. under anslaget.

I en framställning till regeringen den 24 mars 1983 har postverket hemställt att medel anvisas för om- och tillbyggnad av postterminalen Göteborg Ban. Totalkostnaden för det planerade byggnadsföretaget beräknas till 230 milj. kr. i prisläget den 1 januari 1983. Som mest beräknas drygt 100 personer vara sysselsatta med bygget som enligt tidsplanen skall vara klart under hösten 1986 så att byggnaderna kan tas i bruk under våren 1987. Lokalerna skall bl.a. innehålla en ny paketsorteringsmaskin och en ny maskin för automatisk sortering av brev. Posten bedömer att man kan göra betydande vinster genom att utnyttja dessa maskiner som inte kan inrym-

mas i nuvarande byggnader. En nybyggnation kommer också att i hög grad förbilliga och underlätta posttransporterna. En annan besparing uppstår genom att nu förhyrda lokaler kan sägas upp.

Lokalerna planeras med hänsyn till en förväntad ökning av postvolymen. Det är möjligt att postverket under de första åren inte behöver utnyttja hela den tillbyggda lokalytan. Vissa delar av lokalerna kan då – i avvaktan på att postvolymen ökar – hyras ut.

Såsom jag framhöll i budgetpropositionen för budgetåret 1983/84 finns det skäl att bygga ut Göteborg Ban. Med hänsyn till den osäkerhet som då rådde om byggnadens utformning och totalkostnad upptogs dock inte några medel för projektet. Jag anser att det nu finns tillräckligt beslutsunderlag för att medge att posten startar bygget. Detta är angeläget inte minst av sysselsättningsskäl. Det bör också uppdras åt postverket att utreda förutsättningarna för en försäljning av centralposthuset i Göteborg.

Enligt de principer som riksdagen antagit (prop. 1980/81:100, TU 15 och 21, rskr 199) skall riksdagen pröva postverkets tilldelning av medel för stora och betydelsefulla lokalinvesteringar. Dessa investeringar finansieras med anslagsmedel medan övriga byggnadsinvesteringar finansieras med rörelsemedel. Bl.a. med hänsyn till belastningen på statsbudgeten förordar jag en avvikelse från regeln när det gäller Göteborg Ban. Bygget bör finansieras med i postverkets rörelse tillgängliga medel.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att medge att postverket får bygga om och bygga till postterminalen Göteborg Ban och finansiera bygget med i postverkets rörelse tillgängliga medel.

I. Institut m. m.

[5] **I 17. Kostnader för försök med riksfärdtjänst.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisats ett reservationsanslag på 16 milj. kr. (prop. 1982/83:100 bil. 8 sid. 151).

Nämnden för riksfärdtjänst har den 9 augusti 1983 överlämnat en slutrapport om försöket med riksfärdtjänst som bedrivits sedan den 1 juli 1979. Efter att rapporten har remissbehandlats och frågan om fortsatt verksamhet beretts av regeringen, kommer ett förslag till system med riksfärdtjänst som kan träda i kraft den 1 juli 1984, att föreläggas riksdagen senast under våren 1984. Jag föreslår att medel – i avvaktan på detta – anslås så att försöket kan fortsätta som tidigare t.o.m. den 30 juni 1984. Jag bedömer att 14 milj. kr. ytterligare erfordras budgetåret 1983/84 för att täcka statens kostnader för de resor som beslutas under budgetåret.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kostnader för försök med riksfärdtjänst* på tilläggsbudget I på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.

Övriga frågor

[6] Överlåtelse av fartyg och utlandsetablering

Enligt riksdagsbeslut gäller lagen (1977:494) om tillstånd till överlåtelse av fartyg till och med utgången av år 1983. Såsom angavs av min företrädare i prop. 1981/82:217 om vissa sjöfartsfrågor, finns det skäl att överväga om inte bedömningen av frågor om direktinvestering, i form av försäljning av fartyg till utländskt dotterbolag bör överensstämma med den prövning som förekommer i frågor om svenskt rederiföretags valutautförsel för direktinvestering i utlandet, t.ex. för inköp i utlandet av fartyg till det utländska dotterbolaget.

Valutakommittén (E 1977:03) som bl.a. har i uppdrag att pröva kriterierna vid direktinvesteringar i utlandet har under hand meddelat att man räknar med att avge slutbetänkande under våren 1984. I slutbetänkandet kommer de här aktualiserade frågorna att behandlas.

För egen del anser jag därför att giltighetstiden för lagen om tillstånd till överlåtelse av fartyg bör förlängas så att en gemensam bedömning av de båda investeringstyperna kan göras. Lagen bör därför gälla i ytterligare tre år eller till och med utgången av år 1986. Ett förslag till lag härom bör fogas till protokollet i detta ärende som *underbilaga 3.1*.

Jag vill i detta sammanhang informera om att parterna på sjöarbetsmarknaden i skrivelse till regeringen den 1 oktober 1983 redovisat att man på vissa punkter kommit fram till en gemensam syn på förutsättningarna för tillstånd till överlåtelse av fartyg till utländskt dotterbolag. Parterna har i skrivelsen bl.a. angett att tillstånd bör kunna ges vid tillfälligt låga andrahandspriser för fartyg som måste avyttras.

Jag vill dock samtidigt erinra om vad min företrädare anförde i prop. 1976/77:146 (s. 29) i samband med att den nuvarande lagen infördes. Efter att ha konstaterat att fartyg under bekvämlighetsflagg är ett ovälkommet inslag i världssjöfarten, anförs att normalt måste en överföring till dotterbolag i sådant land anses strida mot väsentligt allmänt intresse, dock att det även här måste finnas möjligheter till olika lösningar i det konkreta fallet. Vidare sades att, för att sådant tillstånd skulle kunna meddelas, det måste vara klarlagt att den fortsatta driften sker under förhållanden som är godtagbara utifrån svenska värderingar och Sveriges internationella åtaganden när det gäller säkerhet, miljö, social trygghet och fackliga rättigheter för de ombordanställda. Något tillstånd till försäljning till dotterbolag i land som tillhandahåller bekvämlighetsflagg har inte meddelats, men jag vill erinra om att möjligheten redan finns. Enligt min mening bör det således även finnas möjlighet att ge tillstånd till överlåtelser i enlighet med den gemensamma bedömning som framgått av den tidigare nämnda skrivelsen ifrån sjöarbetsmarknadens parter, under förutsättning att det inte strider mot väsentligt allmänt intresse.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att anta inom kommunikationsdepartementet upprättat förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1977:494) om tillstånd till överlåtelse av fartyg.

Underbilaga 3.1

Förslag till

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1977:494) om tillstånd till överlåtelse av fartyg

Härigenom föreskrivs att lagen (1977:494) om tillstånd till överlåtelse av fartyg, vilken enligt lag (1980:458) gäller till utgången av december 1983, skall äga fortsatt giltighet till utgången av december 1986.

Bilaga 4

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Holmberg

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

SJUNDE HUVUDTITELN

F. Övriga ändamål

[1] **F 7. Höjning av grundkapitalet i Nordiska investeringsbanken.** Nordiska investeringsbankens styrelse gjorde i mars 1982 till Nordiska ministerrådet en framställning vari styrelsen hemställer om en ökning av bankens grundkapital med 400 milj. SDR.[1]

Ministerrådet (samarbetsministrarna) antog den 29 november 1982 ett förslag om ökning av Nordiska investeringsbankens grundkapital avsett att föreläggas nordiska rådet för yttrande. Förslaget innebär att grundkapitalet den 2 januari 1984 ökas från 400 till 800 milj. SDR. Andelen inbetalt kapital av grundkapitaltillskottet på 400 milj. SDR bedöms av ministerrådet kunna sättas vid 40 milj. SDR eller 10 % utan att bankens kreditvärdighet försämras. För resterande del av höjningen av grundkapitalet påtar sig deltagande länder betalningsansvaret. Enligt förslaget ställs 40 milj. SDR till bankens förfogande genom att 30 milj. SDR inbetalas direkt av medlemsländerna och 10 milj. SDR tillförs genom överföring av överskottsmedel som avsatts i bankens reservfond. Medlemsländernas inbetalningar skall ske i tre årliga rater. Den första inbetalningen skall ske senast samtidigt som grundkapitalet höjs, varvid även överföringen från reservfonden skall äga rum. Såväl grundkapitaltillskottet som överföringen plus första inbetalningen och de två följande inbetalningarna skall fördelas på medlemsländerna enligt den för år 1984 gällande fördelningsnyckeln för gemensam nordisk finansiering.

Vid sin session i Oslo februari 1983 antog Nordiska rådet en rekommen-

[1] 1 SDR (särskild dragningsrätt) motsvarade 1983-09-30 8,27 kr.

dation om godkännande av förslaget från ministerrådet. Röstsiffrorna var 46 för och ingen mot; 32 medlemmar var frånvarande.

Vid ministerrådets möte i Stockholm den 3 maj 1983 beslutade samarbetsministrarna att öka Nordiska investeringsbankens grundkapital enligt förslaget. Ministerrådets beslut träder i kraft under förutsättning av godkännande av respektive medlemslands parlament.

Enligt bankens stadgar skall en eventuell ökning av grundkapitalet fördelas mellan medlemsländerna i enlighet med den vid varje tidpunkt av Nordiska ministerrådet fastställda fördelningsnyckeln för gemensam nordisk finansiering. Denna är för 1984: Danmark 21,3%, Finland 17,0%, Island 1,1%, Norge 19,2% och Sverige 41,4%. Det föreslagna grundkapitaltillskottet skulle därmed fördela sig så att Danmark tecknar sig för 85,2 milj. SDR, Finland 68 milj. SDR, Island 4,4 milj. SDR, Norge 76,8 milj. SDR och Sverige 165,6 milj. SDR av ökningen på 400 milj. SDR.

Tio procent av grundkapitaltillskottet motsvarande 40 milj. SDR avses ställas till bankens förfogande av medlemsländerna. Följande plan föreslås gälla för överföringar och inbetalningar.

Tidpunkt Milj. SDR	2.1.1984 Överföring reservfond	Senast 2.1.1984 Inbetalning eft. avräkn.	2.1.1985 Inbetalning	2.1.1986 Inbetalning	Summa	Fördelningsnyckel för grundkapital tillskott %
Danmark	2,2	2,06	2,13	2,13	8,52	21,3
Finland	1,6	1,8	1,7	1,7	6.8	17,0
Island	0,1	0,12	0,11	0,11	0,44	1,1
Norge	1,6	2,24	1,92	1,92	7,68	19,2
Sverige	4,5	3,78	4,14	4,14	16,56	41,4
Summa	**10,0**	**10,0**	**10,0**	**10,0**	**40**	**100**

Jag föreslår att svenska staten åtar sig betalningsansvaret för Sveriges andel av höjningen av grundkapitalet samt att ett förslagsanslag om 32 milj. kr. tas upp på tilläggsbudget för innevarande budgetår för att finansiera de svenska inbetalningarna för budgetåret 1983/84. Detta belopp inkluderar viss reserv för eventuella förändringar i kronans värde i förhållande till SDR.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna att svenska staten ikläder sig betalningsansvaret för Sveriges andel, uppgående till 165,6 milj. SDR, av höjningen av Nordiska investeringsbankens grundkapital, och ställer 12,06 milj. SDR till bankens förfogande inom överenskomna tidsfrister,
2. till *Höjning av grundkapitalet i Nordiska investeringsbanken* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 000 kr.

Bilaga 5

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Hjelm-Wallén såvitt avser punkterna 5–8;
statsrådet Göransson såvitt avser punkterna 1–4

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

ÅTTONDE HUVUDTITELN

B. Kulturverksamhet m. m.

[1] **B 1. Statens kulturråd.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 15 215 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har i uppdrag att beakta möjligheterna att begränsa lokalkostnaderna för myndigheter lokaliserade i de centrala delarna av Stockholm. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen den 5 juli 1983 beslutat att lokalisera statens kulturråd till Västra boställshuset (Långa Raden) på Skeppsholmen. Flyttningen är beräknad att ske den 1 februari 1984.

För att finansiera de extra kostnader som uppkommer i samband med flyttningen har statens kulturråd den 31 augusti 1983 anhållit om att få överskrida anslaget B 1. Statens kulturråd med 1 445 000 kr. Ansökan innehåller begäran om medel för flyttningskostnaden, telefonväxel, förnyelse av viss teknisk och maskinell utrustning samt möbler m. m. Under de senaste fyra budgetåren har kulturrådet ålagts besparingar på sammanlagt 16 %. Kulturrådet ser därför ingen möjlighet att inom ramen för nuvarande anslag finansiera de nämnda extra kostnaderna.

Då en flyttning av detta slag görs i syfte att minska statens utgifter bör de direkta merkostnaderna som uppkommer i samband därmed inte belasta myndighetens ordinarie anslag. Jag föreslår därför att till statens kulturråd anvisas högst 505 000 kr. för flyttningskostnaden, telefonväxel samt viss nyanskaffning av möbler m. m.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens kulturråd* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 505 000 kr.

[2] **B 46. Bidrag till Skansen.** I ett den 14 februari 1968 träffat avtal mellan staten och Stockholms stad (prop. 1968:46, SU 84, rskr 202) regleras frågor om bidrag till Skansen under femårsperioden 1966–1970. Avtalet innebär att det underskott som uppkommit eller uppkommer i Stiftelsen Skansens verksamhet vart och ett av åren 1966–1970 täcks till 40% av staten och till 60% av kommunen. Avtalet är efter år 1970 förlängt och gäller så länge det inte sagts upp. Förutom driftbidrag utgår även särskilda investeringsbidrag. Staten svarar för hela kostnaden för investeringar i kulturhistoriska byggnader och för 40% av kostnaden för investeringar i vissa gemensamma anläggningar såsom vägar, parkanläggningar, vatten- och avloppsledningar, elektriska installationer m.m. Kommunen svarar för resterande 60% av kostnaderna för dessa investeringar. Dessutom täcker kommunen hela kostnaden för investeringar i andra anläggningar än kulturhistoriska byggnader och gemensamma anläggningar.

Stockholms kommuns stor-stockholmsberedning har i skrivelse till regeringen den 13 oktober 1982 bl.a. hemställt att staten godkänner att landstinget inträder i kommunens ställe i det mellan staten och kommunen år 1968 träffade avtalet om bidrag till Stiftelsen Skansen. Av bifogade handlingar framgår att Stockholms kommun och Stockholms läns landsting har beträffande Stiftelsen Skansen den 5 maj 1982 träffats ett avtal med innebörd att landstinget fr.o.m. den 1 januari 1983 träder i kommunens ställe i avtalet från år 1968 mellan kommunen och staten om bidrag till stiftelsen. Avtalets innehåll bibehålls i övrigt oförändrat.

1982 års avtal har numera godkänts av landstinget och kommunfullmäktige och godkännandena har vunnit laga kraft.

Yttranden över stor-stockholmsberedningens skrivelse till regeringen har avgivits av *statens kulturråd*, *Stiftelsen Skansen* och *Stiftelsen Nordiska museet*. Kulturrådet och Nordiska museet tillstyrker att staten godkänner Stockholms läns landsting som ny avtalspart. Skansen framhåller i sitt yttrande vikten av att landstinget ikläder sig sammma åtagande som Stockholms kommun. Stiftelsen förutsätter dock, att liksom fallet varit med Stockholms kommun såsom huvudman, direkta förbindelselinjer mellan stiftelsen och de ekonomiskt beslutsfattande hos huvudmannen bibehålls samt att Stockholms kommun i fortsättningen följer samma regler beträffande kostnadstäckning för skolbarnsundervisningar som övriga kommuner inom landstingsområdet.

Jag tillstyrker att Stockholms läns landsting inträder i Stockholms kommuns ställe i det mellan staten och kommunen år 1968 träffade avtalet om bidrag till Stiftelsen Skansen.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att bemyndiga regeringen

att godkänna att Stockholms läns landsting inträder i Stockholms kommuns ställe i det mellan staten och kommunen år 1968 träffade avtalet om bidrag till Stiftelsen Skansen.

C. Massmedier m. m.

[3] C 19. Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit m. m.

1982/83 Anslag[1]	1 650 000[2]
1983/84 Förslag	16 130 000

[1] Obetecknat anslag.
[2] Härutöver har 2 562 000 kr. anvisats på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83.

För Sveriges medverkan i studiefasen rörande det nordiska radio/TV och telesamarbetet via satellit har riksdagen tidigare anvisat sammanlagt 4 212 000 kr. (prop. 1981/82: 200, KrU 27, rskr 340 och prop. 1981/82: 125 bil. 5, KrU 27, rskr 329) avsedda för arbetet under budgetåret 1982/83.

I budgetpropositionen 1983 (prop. 1981/82: 100 bil. 10 s. 137) upptogs anslaget Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit m. m. med preliminärt beräknat belopp i avvaktan på särskild proposition om nordiskt kultursamarbete m. m., där förslag om den svenska medelsramen för budgetåret 1983/84 avsågs läggas fram. Senare aviserades i den nämnda propositionen (prop. 1982/83: 164) att kostnaderna för det fortsatta arbetet under studiefasen skulle tas upp vid min anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Arbetet under studiefasen fortgår enligt planerna. Ministerrådet har beslutat om tre beredningsgrupper vilka studerar tekniska förutsättningar, programmässiga förutsättningar resp. juridiska förutsättningar för ett nordiskt radio, TV och telesamarbete via satellit. Beredningsgrupperna rapporterar fortlöpande till ministerrådet som leder arbetet. Enligt planerna skall studiefasen vara avslutad under våren 1984. Budgeten för studiefasen förutsätter att tidsplanen inte försenas.

När nordiska ministerrådet i mars 1982 fattade beslut om att inleda studiefasen uppskattades kostnadsramen för arbetet till sammanlagt högst 55 milj. svenska kronor. Ministerrådet har vid sitt möte i Reykjavik den 21 juni 1983 beslutat att kostnaderna för studiefasen får uppgå till sammanlagt högst ca 37 692 000 svenska kronor. Den svenska andelen av detta belopp uppgår till ca 19 949 000 kr. Av detta belopp har hittills utbetalats 3 819 150 kr. av 1982/83 års anslag, varför ytterligare 16 130 000 kr. behövs för arbetet under den avslutande delen av studiefasen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 16 130 000 kr.

[4] **När-TV-verksamhet.** Försöksverksamhet med När-TV pågår sedan hösten 1980 i bostadsområdet Grantorp i Huddinge kommun. Den bedrivs av närradiokommittén (U 1978: 11), som i juli 1983 lade fram en rapport (Ds U 1983: 1) om verksamheten med namnet När-TV för föreningar. Försöket i Grantorp sker enligt en särskild författningsreglering, bl. a. lagen (1978: 479) om försöksverksamhet med närradio och lagen (1978: 480) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio. Med stöd av samma lagstiftning drevs intill utgången av juni 1982 också försöksverksamhet med ljudradiosändningar. Denna erhöll andra former och annan reglering, bl. a. en ny närradiolag (1982: 459), fr. o. m. den 1 juli 1982. Enligt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till närradiolagen skulle sådana När-TV-försök, som pågick vid utgången av juni 1982, få äga rum även därefter, dock längst till utgången av år 1983. För dem skulle de äldre bestämmelserna gälla.

I skrivelse till regeringen den 13 september 1983 har massmediekommittén (U 1982: 07) hemställt att närradiolagen ändras så att sändningarna i Grantorp kan fortsätta ytterligare två år. Kommittén anför bl. a. att den rapport som närradiokommittén avlämnat hänför sig till situationen 1981 och att det för kommande beslut om riktlinjerna för framtida kabel-TV-verksamhet vore värdefullt med erfarenheter av praktiska försök. Kommittén upplyser vidare att flertalet av de föreningar som har tillstånd att sända vill fortsätta med verksamheten. Kommittén har för sin hemställan samrått med närradiokommittén.

Jag delar massmediekommitténs uppfattning att det är motiverat att låta När-TV-försöket i Grantorp få fortsätta ytterligare viss tid efter 1983 års utgång. Jag förordar att den nämnda övergångsbestämmelsen ändras så att försöket kan fortsätta längst t. o. m. år 1985. Lagförslag härom har upprättats inom utbildningsdepartementet. Det bör fogas till protokollet som *bilaga 5.1*. Med hänsyn till lagstiftningsärendets enkla beskaffenhet anser jag att något yttrande från lagrådet inte behöver inhämtas.

Som hittills bör närradiokommittén utöva tillsynen över När-TV-verksamheten.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta förslaget till lag om ändring i närradiolagen (1982: 459).

E. Högskola och forskning

[5] **E 32. Naturvetenskapliga forskningsrådet m. m.** Sverige är genom konventionsbundna överenskommelser på regeringsnivå medlem i bl. a. följande forskningsorganisationer: den europeiska kärnforskningsorganisationen (CERN), den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande den södra stjärnhimlen (ESO), det allmänna programmet inom den

europeiska konferensen för molekylärbiologi (CEBM) samt dess program för ett europeiskt laboratorium för molekylärbiologi (EMBL). Naturvetenskapliga forskningsrådet är svenskt kontaktorgan med dessa organisationer och medel för bidragen till dem, beräknas under en separat anslagspost under forskningsrådets anslag.

De belopp som utbetalas påverkas av aktuella valutakurser vid de skilda betalningstillfällena under löpande budgetår. Relationerna mellan den svenska valutan och de valutor i vilka bidragen utbetalas (SFR och D-mark) har emellertid genomgått en förändring som inte kunnat förutses vid den ursprungliga beräkningen av anslagspostens storlek. Detta har medfört att forskningsrådet för budgetåret 1982/83 tvingats utbetala ett belopp som med 4 530 000 kr. överstiger det för motsvarande tid beräknade anslaget om 99 448 000 kr. och har därmed belastat medel som ursprungligen beräknats för nationella forskningsprojekt.

Den på motsvarande sätt av förändrade valutarelationer förorsakade kostnadsökningen för medlemsbidragen under budgetåret 1983/84 kan nu beräknas uppgå till 4 365 000 kr. utöver tidigare beräknade 113 448 000 kr.

Enligt min mening bör inte konsekvenser av valutaförändringar i samband med konventionsbundna åtaganden i internationell forskningsverksamhet få leda till att naturvetenskapliga forskningsrådets nationella projektverksamhet allvarligt påverkas. Jag har därför beräknat en ökning av den aktuella anslagsposten motsvarande 4 365 000 kr. budgetåret 1983/84.

Härutöver bör rådet få kompensation för kostnaderna för valutakursförändringarna budgetåret 1982/83 med 4 530 000 kr.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Naturvetenskapliga forskningsrådet m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 8 895 000 kr.

F. Vuxenutbildning

[6] **F 6. Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 89 667 000 kr. Från anslaget bestrids bl. a. kostnader för grundläggande undervisning i svenska språket med samhällsorientering för vuxna invandrare, vilka är stadigvarande bosatta i Sverige. Undervisningen, som bedrivs som försöksverksamhet, får omfatta högst 500 000 studietimmar under budgetåret 1983/84.

Statsbidrag utgår vid undervisningen med ett belopp per studietimme som varierar mellan 159 kr. och 166 kr. 35 öre för lagbunden undervisning och mellan 143 kr. 90 öre och 151 kr. 25 öre för övrig undervisning. Av nämnda bidrag får högst ett belopp mellan 75 kr. 75 öre och 83 kr. 10 öre

användas till verifierade kostnader för cirkelledare. Ur bidraget får vidare utgå högst 5 kr. 20 öre per studietimme i lagbunden undervisning och högst 4 kr. 70 öre per studietimme i övrig undervisning till verifierade lönebikostnader.

Folkbildningsförbundet har inkommit med skrivelser.

Föredragandens överväganden

Avtal har nu slutits mellan Folkbildningsförbundet och Svenska fackläraförbundet om nya löne- och allmänna anställningsvillkor för cirkelledare i svenska språket med samhällsorientering för invandrare att gälla för tiden den 1 januari 1983 t. o. m. den 30 juni 1984.

Enligt avtalet kommer månadslönen fr. o. m. den 1 juli 1983 för en tillsvidareanställd cirkelledare med tjänstgöring 960 timmar/år (heltidsanställd) anställda 1979 och senare att utgå med 6438 kr. För den som anställts under åren 1976–1978 blir månadslönen 6750 kr., för anställda mellan 1973–1975 blir månadslönen 7062 kr., för anställda mellan 1970–1972 blir månadslönen 7374 kr. och för anställda 1969 och tidigare blir månadslönen 7692 kr. För timavlönade tillsvidareanställda kommer att utgå ett arvode av resp. 80 kr. 45 öre, 84 kr. 35 öre, 88 kr. 25 öre, 92 kr. 15 öre och 96 kr. 15 öre. För övriga cirkelledare är timarvodet 80 kr. 45 öre. Fr. o. m. den 1 janauari 1984 kommer enligt avtalet vissa förbättringar att ske för de anställda vad gäller uppflyttning i lönegrupp. Vidare kommer enligt avtalet att till cirkelledare som under perioden den 1 januari 1983, den 30 juni 1983 eller del därav varit tillsvidareanställd och fullgjort tjänstgöring betalas 1,4 % av den lön som utbetalats till vederbörande under perioden.

Enligt tidigare avtal mellan Folkbildningsförbundet och Svenska fackläraförbundet har lönebeloppen för cirkelledarna genom löneutvecklingsgaranti höjts med 1,95 % fr. o. m. den 1 januari 1983.

Jag förordar att den del av statsbidraget som avser att täcka cirkelledararvodet höjs i motsvarande grad. Jag förordar även att bidraget till lönebikostnader höjs med 40 öre per studietimme för övrig undervisning och särskild samhällsundervisning fr. o. m. den 1 juli 1983.

Statsbidrag till studieförbunden bör fördelas enligt följande.

Bidrag per studietimme

Ändamål	Nuvarande bidrag		Föreslagna bidrag för tiden 1/1 1983–30/6 1983		för tiden 1/7 1983–	
	Lagbunden	Övrig	Lagbunden	Övrig	Lagbunden	Övrig
Cirkelledararvode	75,75–83,10	75,75–83,10	77,25–84,70	77,25–84,70	80,45–96,15	80,45–96,15
Studiemateriel	9,10	9,10	9,10	9,10	9,10	9,10
Lokal administration, lokaler, uppsökande verksamhet	68,95	54,35	68,95	54,35	68,95	54,35
Lönebikostnader	5,20	4,70	5,20	4,70	5,20	5,10
Totalt	159,00–166,35	143,90–151,25	160,45–152,85	145,35–152,85	163,70–179,40	149,00–164,70

Genom beslut den 13 augusti 1981 meddelade regeringen vissa bestämmelser avseende statsbidrag för cirkelledares pensionskostnader (prop. 1980/81: 125, UbU 33, rskr 387). Enligt bestämmelserna får medel som Folkbildningsförbundet disponerar, användas till att täcka vissa cirkelledares pensionskostnader i såväl allmänna cirklar som i cirklar med svenska med samhällsorientering för invandrare. Folkbildningsförbundet har i en särskild skrivelse bl. a. anmält att ifrågavarande medel, som budgetåret 1978/79 ursprungligen uppgick till 5,5 milj. kr., uppgår efter slutredovisningen för budgetåret 1981/82 till 2 milj. kr. Enligt vad jag har inhämtat beräknas för budgetåret 1982/83 pensionskostnaderna för cirkelledare i de allmänna cirklarna uppgå till ca 1,2 milj. kr. För cirkelledare i svenska med samhällsorientering för invandrare återstår då ca 800 000 kr. Det faktiska behovet beräknas emellertid uppgå till ca 2 milj. kr. Resterande 1,2 milj. kr. bör enligt min mening täckas. Jag förordar således att under budgetåret 1983/84 1,2 milj. kr. tas upp som en särskild anslagspost av engångskaraktär (engångsanvisning) under anslaget Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. Anslagsposten bör disponeras av Folkbildningsförbundet, som har att fördela medlen till studieförbunden för deras pensionskostnader för cirkelledare i svenska med samhällsorientering för invandrare avseende budgetåret 1982/83.

För budgetåret 1983/84 beräknas pensionskostnaderna för cirkelledarna i svenska med samhällsorientering för invandrare uppgå till ca 2,5 milj. kr. Ifrågavarande medel bör anvisas under en förslagsvis betecknad anslagspost under anslaget Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.

Den av mig förordade bidragsförändringen kan beräknas medföra ett ytterligare medelsbehov under detta anslag om ca 8,9 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i fråga om höjning av statsbidragsbeloppet till undervisning för invandrare i svenska språket m. m.,

att godkänna vad jag har förordat i fråga om täckande av pensionskostnader för cirkelledare i svenska med samhällsorientering för invandrare.

[7] **F 10. Bred utbildning i datafrågor.** Budgetåret 1982/83 fanns under dåvarande littera F ett reservationsanslag till bred utbildning i datafrågor om 10 milj. kr. Därav fördelades 6 milj. kr. av skolöverstyrelsen (SÖ) till studieförbunden i form av tilläggsbidrag till studiecirklar som uppfyllde vissa datapolitiska krav. Resterande 4 milj. kr. disponerades av datadelegationen. Därav skulle 0,5 milj. kr. få användas av delegationen för egna kostnader i samband med arbetet med bred utbildning i datafrågor, medan 3,5 milj. kr. skulle fördelas till organisationer, utbildningsanordnare m. fl. för kostnader i samband med information till och utbildning av allmänhe-

Rättelse: S. 43, 6 § Tillkommer: av vuxenutbildningsnämnden

ten i datafrågor. Av dessa medel skulle 2,5 milj. kr. användas för utvecklingsåtgärder av olika slag (framställning av studiematerial, cirkelledarutbildning, inköp av läromedel m. m.) som skulle genomföras i samarbete med datadelegationen.

I budgeten för innevarande budgetår har inte beräknats några medel till bred utbildning i datafrågor. I prop. 1982/83: 100 bil. 10, s. 559 anförde jag följande: "Mot bakgrund av vad jag nu har sagt är jag inte f. n. beredd att föreslå att ytterligare medel anslås för bred utbildning i datafrågor utan jag avser att återkomma till regeringen i denna fråga vid ett senare tillfälle. Som underlag för ett ställningstagande fordras bl. a. den begärda redovisningen av hur datadelegationen har fördelat de medel som står till dess förfogande. Det är enligt min mening lämpligt att delegationen i det sammanhanget också redovisar sin bedömning av om något medelsbehov för ytterligare särskilda insatser på detta område föreligger efter budgetåret 1982/83."

Datadelegationen har den 1 juli 1983 inkommit med dels redovisning av sin fördelning av medel till organisationer och utbildningsanordnare m. fl. för kostnader i samband med information till eller utbildning av allmänheten i datafrågor, dels bedömningar av behovet av fortsatta insatser på området och förslag till åtgärder för budgetåren 1983/84 och 1984/85.

För innevarande budgetår föreslår delegationen ett oförändrat anslag om 10 milj. kr. Därav skall 6,9 milj. kr. fördelas av SÖ till studieförbunden, dels i form av ett tilläggsbidrag om 60 kr. per studietimme och dels i form av ett bidrag för centrala stödfunktioner med 800 kr. per genomförd studiecirkel. Studieförbundens stödfunktioner kan bestå av cirkelledarutbildning, studiematerialframställning m. m. Bidragen skall utgå till sådana studiecirklar som uppfyller de särskilda datapolitiska krav som gällde för verksamheten under budgetåret 1982/83. Förslaget möjliggör för studieförbunden att genomföra 75 000 studietimmar i 3 000 studiecirklar.

Vidare föreslår delegationen ett särskilt stöd om 2,6 milj. kr. till pilotprojekt i syfte att nå ökad effekt av insatserna för bred utbildning i datafrågor i några mönsterkommuner och -län samt att utveckla och pröva nya informations- och utbildningsmodeller. Bidrag till enskilda projekt skall enligt förslaget fördelas av datadelegationen efter ansökan. Projektansvaret skall ligga lokalt i resp. kommun eller län. Datadelegationens roll vid genomförandet skall vara rådgivande, stödjande och informerande.

Slutligen begär datadelegationen 0,5 milj. kr. för att under hösten och vintern 1983 ta fram ett bakgrunds- och basmaterial som kan användas av studieförbund och andra utbildningsanordnare. Materialproduktionen, som skall utgå från svenska och internationella utredningsrapporter, skall kopplas till verksamheten i pilotprojekten, varvid successiv utveckling och test kan ske.

Delegationen föreslår att anslaget skall vara obetecknat och att antalet studiecirkeltimmar skall vara maximerat. SÖ föreslår i ett yttrande den 30

augusti 1983 att anslaget skall vara förslagsanslag och att antalet studiecirklar och cirkeltimmar inte skall maximeras.

I detta sammanhang behandlar jag endast frågan om tilläggsbidrag till studiecirklar. Jag föreslår att 3,5 milj. kr. anvisas innevarande budgetår för tilläggsbidrag till sådana studiecirklar i datafrågor, som dels motsvarar kraven för att erhålla statsbidrag enligt förordningen (1981: 518) om statsbidrag till studiecirklar m. m., dels behandlar såväl datateknik som användningen av tekniken och konsekvenserna av denna användning för enskilda människor, organisationer och samhället. I enlighet med datadelegationens förslag skall utgå dels ett tilläggsbidrag om 60 kr. per studietimme, dels ett bidrag för centrala stödfunktioner med 800 kr. per genomförd studiecirkel.

Tilläggsbidragen fördelades budgetåret 1982/83 mellan studieförbunden i förhållande till deras andel av studietimmar i samhällsämnen och teknik budgetåret 1980/81. Jag anser att bidragen innevarande budgetår bör fördelas i förhållande dels till förbundens andel av studietimmar i samhällsämnen och teknik budgetåret 1982/83, dels till deras andel av studietimmar i datafrågor med tilläggsbidrag samma budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bred utbildning i datafrågor* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett anslag av 3 500 000 kr.

G. Studiestöd m. m.

[8] **G 5. Vuxenstudiestöd m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 603 400 000 kr. Anslaget finansieras av influtna medel från vuxenutbildningsavgiften. Från anslaget bestrids kostnader för tim- och dagstudiestöd, vuxenstudiebidrag, uppsökande verksamhet på arbetsplatser och planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer.

I regleringsbrev för budgetåret 1983/84 har under anslagsposten 3. Vuxenstudiebidrag anvisats 425 300 000 kr. Medlen disponeras av centrala studiestödsnämnden och fördelas på vuxenutbildningsnämnderna som i sin tur beviljar stöd och bidrag till behöriga sökande. De närmare bestämmelserna för beviljande av vuxenstudiestöd återfinns i studiestödslagen (1973: 349) och studiestödsförordningen (1973: 418).

Den utgående reservationen på anslaget uppgick vid utgången av budgetåret 1982/83 till 99 000 000 kr.

Föredragandens överväganden

I proposition om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 (prop. 1983/84: 26) anmälde jag att jag inom kort ämnade föreslå regeringen att 50 milj. kr. ur den ingående reservationen på anslaget Vuxenstu-

diestöd m. m. får användas för en särskild insats för arbetslösa. Eftersom åtgärden kräver vissa lagändringar måste den föreläggas riksdagen. Jag tar nu upp denna fråga, och lämnar först en kort bakgrund.

Medlen under anslaget till vuxenstudiestöd m. m. fördelas mellan vuxenstudiebidrag, tim- och dagstudiestöd, uppsökande verksamhet samt kostnader för administration och information om stöden.

Anslaget är sedan budgetåret 1980/81 ett reservationsanslag och centrala studiestödsnämnden har möjlighet att fritt disponera tillgängliga medel över budgetårsgränserna. Anledningen till att medlen fått reservationskaraktär är svårigheterna att utnyttja speciellt tim- och dagstudiestöden effektivt inom en begränsad tidsram och fördelade på 24 nämnder. Under de första åren med ett reservationsanslag uppstod, trots den vidgade dispositionsrätten, svårigheter att utnyttja tillgängliga medel och grunden till nuvarande reservation lades. Svårigheterna hängde bl. a. samman med att slutregleringarna från tidigare budgetår gav mycket betydande överskott som lades till tillgängliga medel främst budgetåret 1981/82. Tillskotten av medel gav ett icke planerat utrymme för ytterligare stöd, samtidigt som det innebar betydande problem att med kort varsel få igång ytterligare studiecirklar och samverkanskurser. Det begränsade antalet ansökningstillfällen för de särskilda vuxenstudiestöden lade ytterligare hinder i vägen för att snabbt utnyttja nytillkomna medel. Allt detta bidrog till uppkomsten av en förhållandevis stor reservation, trots att efterfrågan på samtliga stödformer hela tiden överstigit tillgången. Tilläggas bör också att reservationen nedbringades väsentligt under budgetåret 1982/83.

Särskilt vuxenstudiestöd beviljas förvärvsarbetande vuxna som ersättning för ett inkomstbortfall vid studier på grundskole- och gymnasieskolenivå samt vid yrkesteknisk högskoleutbildning. För att vara behörig att erhålla stödet måste man ha förvärvsarbetat minst fyra år i sådan utsträckning att man erhållit ATP-poäng. Viss annan verksamhet t. ex. vård av egna barn kan ersätta förvärvsverksamheten.

Varje vuxenutbildningsnämnd disponerar ett visst belopp för vuxenstudiestöd. Endast ca hälften av de sökande kan beviljas stöd, varför ett urvalsförfarande alltid är nödvändigt. Erfarenheten visar att en betydande del av dem som söker vuxenstudiestöd i dag är arbetslösa.

Däremot ges inget företräde för dem som är arbetslösa. Ett sådant företräde skulle strida mot intentionerna för vuxenutbildningsreformen, som skall ses som en utbildningspolitisk reform där vuxna förvärvsarbetandes behov av överbryggande utbildning, förbättrad grundutbildning, återkommande utbildning etc. skall vara huvudsyftet.

I den nu rådande mycket allvarliga sysselsättningssituationen bör emellertid alla möjligheter prövas att erbjuda arbetslösa meningsfulla alternativ till arbetslösheten. Ett verksamt sätt att skapa sådana alternativ är att inrätta ytterligare vuxenstudiestöd och förbehålla dessa för arbetslösa sökande.

Jag föreslår därför att regeringen innehåller 50 milj. kr. av reservationen på anslaget G 5. Vuxenstudiestöd m. m. och använder dessa medel för riktade vuxenstudiestöd som beviljats senast våren 1984. Jag räknar med att den angivna summan skall ge utrymme för ca 1750 årsstudieplatser. Med undantag av arbetslöshetskriteriet bör i övrigt bestämmelserna för särskilt vuxenstudiestöd tillämpas. Det bör ankomma på regeringen att utfärda närmare föreskrifter härom. Regeringen bör också utfärda föreskrifter om stödens fördelning mellan olika vuxenutbildningsnämnder. Härvid bör övervägas att koncentrera de tillgängliga stöden till ett begränsat antal län med speciellt svåra arbetsmarknadsförhållanden.

Särskilt vuxenstudiestöd används i huvudsak för att finansiera studier inom kommunal vuxenutbildning och vid folkhögskolor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att regeringen tidigare har utnyttjat sitt bemyndigande att överskrida ramarna för antalet undervisningstimmar inom kommunal vuxenutbildning för att göra det möjligt att anordna kurser för arbetslösa.

Ett förslag till lag om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa bör fogas till detta protokoll som *bilaga 5. 2*.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag nu har förordat beträffande särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,
2. anta det inom utbildningsdepartementet upprättade förslaget till lag om särskilt vuxenstudiestöd till arbetslösa.

Bilaga 5.1

Förslag till
Lag om ändring i närradiolagen (1982: 459)

Härigenom föreskrivs att punkt 3 i övergångsbestämmelserna till närradiolagen (1982: 459) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3.	
Sådana försök med trådsändningar av televisionsprogram, som pågår vid utgången av juni 1982, får äga rum även därefter, dock längst till utgången av år *1983*.	Sådana försök med trådsändningar av televisionsprogram, som pågår vid utgången av juni 1982, får äga rum även därefter, dock längst till utgången av år *1985*.

För dessa sändningar skall de äldre bestämmelserna gälla.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga 5.2

Förslag till
Lag om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Härigenom föreskrives följande.

1 § Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa kan utgå till arbetslösa enligt denna lag samt de närmare bestämmelser regeringen meddelar.

2 § Bestämmelserna i 7 kap. 1–5 a, 7–9 och 16–20 §§ och 9 kap. 1–3 §§ studiestödslagen (1973: 349) skall tillämpas på särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

3 § Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa beviljas av vuxenutbildningsnämnden efter ansökan. Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som regeringen bestämmer.

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa får beviljas för högst två kalenderhalvår i sänder.

4 § Allmän försäkringskassa skall beräkna storleken av särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa samt betala ut sådant stöd.

5 § Den som har uppburit särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa i form av återbetalningspliktiga studiemedel skall återbetala dessa enligt bestämmelserna i 8 kap. studiestödslagen (1973: 349).

6 § Ett beslut av vuxenutbildningsnämnden om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Bilaga 6

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag.
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

NIONDE HUVUDTITELN

D. Skogsbruk

[1] **D 6. Bidrag till skogsvård m. m.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett förslagsanslag av 300 000 000 kr. Vidare har riksdagen medgett att statsbidrag beviljas med 361 000 000 kr. till skogsvård m. m. under budgetåret.

Senast i prop. 1982/83: 145 om vissa skogspolitiska åtgärder, m. m. redovisades en för budgetåret 1983/84 preliminär fördelning av bidragsramen på olika ändamål. Regeringen får jämka fördelningen mellan de olika ändamålen.

Enligt riksdagens beslut med anledning av nämnda proposition slopades fr. o. m. den 1 juli 1983 ett bidrag för tillvaratagande av klenvirke (JoU 1982/83: 34, rskr 360). För ändamålet hade för budgetåret 1982/83 ställts 40 milj. kr. till skogsstyrelsens förfogande. Efter framställning av skogsstyrelsen i juni 1983 ställde regeringen ytterligare 10 milj. kr. till förfogande genom jämkning av bidragsramarna. Skogsstyrelsens föreskrifter om hur ansökan om klenvirkesbidrag skulle göras var i förenklande syfte utformade så att ansökningar kunde få göras först sedan den bidragsberättigade åtgärden hade utförts. Som en följd bl. a. härav inkom under budgetårets allra sista dagar ansökningar om bidrag om sammanlagt ytterligare ca 7 milj. kr. Dessa ansökningar som sålunda har gjorts helt enligt de av skogsstyrelsen beslutade föreskrifterna har inte kunnat beviljas eftersom bidragsformen som nämnts slopades fr. o. m. den 1 juli i år och någon bidragsram därför inte finns avsatt för ändamålet. Skogsstyrelsen har därför hemställt att ca 7 milj. kr. av den för innevarande budgetår medgivna ramen för bidrag till skogsvård m. m. får användas för att tillgodose de ansökningar om klenvirkesbidrag som gjordes före den 1 juli 1983.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter som har förelegat anser jag i likhet med skogsstyrelsen att möjligheter bör skapas att under innevarande budgetår bevilja bidrag för tillvaratagande av klenvirke. Som förutsättningar för bidrag bör gälla att ansökningen har kommit in till myndigheten före den 1 juli 1983 och att villkoren i övrigt som gällde för klenvirkesbidrag är uppfyllda. För att detta skall vara möjligt måste riksdagens medgivande inhämtas. Någon utvidgning av den redan medgivna sammanlagda bidragsramen behövs inte.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att medge att under budgetåret 1983/84 beviljas bidrag för tillvaratagande av klenvirke enligt vad jag har förordat i det föregående.

J. Diverse

[2] **J 5. Ändrad reglering av sjön Åsnen.** Under förevarande anslagsrubrik har anvisats medel på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83. Något anslag för ändamålet har inte tagits upp på statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

Kammarkollegiet

Vattendomstolen vid Växjö tingsrätt lämnade i deldom den 14 december 1982 staten tillstånd att reglera vattnets avrinning ur sjön Åsnen i enlighet med vattenhushållningsbestämmelser m. m. som anges i domen. Sedan utdömda intrångsersättningar för skador på bl. a. jordbruks- och skogsmark betalats med sammanlagt 2 060 000 kr., togs regleringen i drift den 1 juni 1983. Beträffande den tidigare vattenmålsbehandlingen m. m. hänvisas till de redogörelser som lämnats i prop. 1980/81: 25 s. 33 och 1982/83: 125 s. 17.

Frågan om ersättning för kraftförlust till följd av den ändrade regleringen har av vattendomstolen, efter medgivande av berörda kraftverksintressenter, uppskjutits för behandling i senare sammanhang. Kammarkollegiet har nu med Södra Skogsägarna AB och Sydkraft AB träffat överenskommelser om ersättning för kraftförluster. Överenskommelserna innebär att staten betalar 2 550 000 kr. till Södra Skogsägarna AB och 9 550 000 kr. till Sydkraft AB. Beloppen avser de för all framtid kapitaliserade ersättningarna för kraftförluster i bolagens kraftverk i Mörrumsån nedströms Åsnen. Bolagens ersättningsanspråk i detta hänseende skall därmed anses slutgiltigt reglerade.

Den överenskomna ersättningen skall betalas av kammarkollegiet snarast efter det att kollegiet beviljats anslag för ändamålet. Överenskommelsen förutsätter dock för sin giltighet att ersättningarna betalas före utgången av år 1983.

Ändringen i sjön Åsnens reglering medför även kraftförlust vid det av

domänverket förvaltade Huseby kraftverk. Till skillnad från övriga kraftersättningar måste denna ersättning beräknas bl. a. med utgångspunkt i kostnaden för inköp av stödkraft. Ersättningen kan därför inte bestämmas förrän i anslutning till utbetalningstillfället. Den beräknas dock inte överstiga 100 000 kr.

Kammarkollegiet har träffat överenskommelse med Sydkraft AB varigenom bolaget åtar sig att svara för löpande tillsyn och underhåll, m. m. För andra halvåret 1983 har bolaget begärt ersättning med 50 000 kr. för sina åtaganden. För budgetåret 1983/84 kan ersättningen därför överslagsvis beräknas till 100 000 kr. För budgetåret 1984/85 har kammarkollegiet i sin anslagsframställning begärt att ett förslagsanslag av 100 000 kr. ställs till kollegiets förfogande.

Föredragandens överväganden

I enlighet med kammarkollegiets hemställan bör 12,2 milj. kr. ställas till kollegiets förfogande för den slutliga regleringen av ersättningsanspråk från berörda kraftverksintressenter.

Vidare bör, i enlighet med vad som anmäldes i prop. 1980/81: 25, staten som ansvarig för regleringen av sjön Åsnen svara för de löpande kostnaderna härför. För innevarande budgetår beräknar jag dem till 100 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ändrad reglering av sjön Åsnen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 12 300 000 kr.

Bilaga 7

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Leijon

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

TIONDE HUVUDTITELN

B. Arbetsmarknad m. m.

B 4. Sysselsättningsskapande åtgärder. I prop. 1982/83: 150 anmälde jag att en arbetsgrupp inom regeringskansliet hade fått i uppdrag att finna en lösning på den framtida verksamheten vid Databasens i Haparanda filialer i Jörn, Jokkmokk och Pajala samt landsarkivets i Härnösand registreringsbas i Ramsele och Svensk arkivinformation i Ramsele (SVAR). Samtliga dessa verksamheter bedrivs nu som beredskapsarbete. Överväganden med anledning av arbetsgruppens synpunkter kommer att redovisas av utbildningsministern och statsrådet Göransson i budgetpropositionen för budgetåret 1984/85.

I prop. 1982/83: 150 anmälde jag vidare att SVAR beräknades ha en finansiell lösning av permanent karaktär fr. o. m. årsskiftet 1983/84. En organisatorisk samverkan mellan de båda verksamheterna i Ramsele prövas f. n. En organisatorisk lösning kan dock ej genomföras vid angiven tidpunkt. Jag anser därför att verksamheten vid SVAR bör få fortgå oförändrad även under första halvåret 1984. Jag avser att senare föreslå regeringen att över förevarande anslag avsätta 2 milj. kr. för SVAR för tiden den 1 januari 1984–den 30 juni 1984.

Jag har i denna fråga samrått med utbildningsministern och statsrådet Göransson.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag har anfört om finansieringen av verksamheten vid SVAR inom anslaget B4. Sysselsättningsskapande åtgärder.

Bilaga 8

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Gustafsson

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

ELFTE HUVUDTITELN

B. Bostadsförsörjning m. m.

[1] **B 1. Bostadsstyrelsen.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisats ett förslagsanslag av 45 436 000 kr.

Bostadsstyrelsen, statens planverk m. fl. myndigheter flyttade år 1982 till lokaler i kvarteret Lysbomben, Västerbroplan, Stockholm. Vissa medel anvisades den 15 oktober 1981 för nyinstallation av telefonväxel. Bostadsstyrelsen, som är huvudman för växelfunktionen, har i skrivelser den 20 januari 1983, den 14 april 1983 och den 21 juli 1983 redovisat de återstående kostnaderna för samtliga myndigheter som är anslutna eller kommer att anslutas till växeln. Redovisningen omfattar engångsavgifter, hyres- och serviceavgifter samt viss terminalutrustning. Kostnaderna är beräknade till 3 874 000 kr.

Styrelsen hemställer att ifrågavarande belopp anvisas för ändamålet.

Med hänvisning till vad bostadsstyrelsen har anfört förordar jag att regeringen föreslår riksdagen att på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ytterligare 3 874 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84, anvisa ett förslagsanslag av 3 874 000 kr.

Bilaga 9

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: Statsrådet Peterson såvitt avser punkterna 1–2; statsrådet Dahl såvitt avser punkten 3 och statsrådet R. Carlsson såvitt avser punkterna 4–6.

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

TOLFTE HUVUDTITELN

B. Industri m. m.

[1] **B 25. Kapitaltillskott till Södra Skogsägarna AB.** Något anslag för detta ändamål har inte tagits upp i statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

I enlighet med riksdagens beslut förvärvade staten år 1979 40% av aktierna i Södra Skogsägarna AB (prop. 1978/79: 207, NU 61, rskr 451). Aktiekapitalet, som före statens förvärv uppgick till 180 milj. kr. ökades genom fond- och nyemission till 500 milj. kr. Staten tecknade aktier för 500 milj. kr., varav 300 milj. kr. avsattes till reservfonden. Södra Skogsägarna ek. för. tecknade aktier för 180 milj. kr., varav 108 milj. kr. avsattes till reservfonden.

Bakgrunden till statens engagemang i Södra Skogsägarna AB, som tidigare var ett helägt dotterbolag till föreningen, var att företaget genom svaga resultat under åren 1977 och 1978 och genom ett mycket omfattande lånefinansierat investeringsprogram i en ny massafabrik i Mönsterås, fått en ansträngd likviditet och soliditet. Åren 1978 och 1979 hade företaget beviljats statliga garantier för lån till skogsindustrin på totalt 300 milj. kr. (jmf prop. 1977/78: 123, NU 74, rskr 360). Garantierna gav företaget ett visst rådrum men soliditeten var genom en mycket stor upplåning fortfarande låg och begränsade företagets handlingsutrymme. En ökning av det egna kapitalet av den föreslagna storleken bedömdes därför säkerställa likviditeten och soliditeten i bolaget. I förutsättningarna för det statliga engagemanget ingick också att det påbörjade strukturarbetet inom koncernen skulle fortsätta för att en långsiktig konkurrenskraft och lönsamhet skulle uppnås.

I förutsättningarna för riksdagens beslut om statens förvärv av aktier i Södra Skogsägarna AB ingick att Södra Skogsägarna AB, så snart lånevillkoren medgav det, skulle återbetala lån som tagits mot statlig garanti så att garantierna på 300 milj. kr. kunde frigöras.

Förhållandet mellan de båda delägarna i Södra Skogsägarna AB, staten och Södra Skogsägarna ek. för., regleras i två avtal, ett benämnt huvudavtal och ett benämnt konsortialavtal. Dessa avtal finns redovisade i prop. 1978/79: 207 (s. 11–13 samt bilagorna 4 och 5). Vidare upprättades i samband med statens förvärv ett virkesförsörjningsavtal mellan bolaget och skogsägareföreningen.

Styrelsen för Södra Skogsägarna AB har i skrivelse i november 1982 till de båda ägarna meddelat att styrelsen bedömer bolagets situation sådan att ett ägartillskott på 500 milj. kr. är nödvändigt för att lösa bolagets aktuella problem. Därutöver har skrivelser inkommit i ärendet bl. a. från personalorganisationerna. Med anledning av framställningen tillkallades i januari 1983 en statlig förhandlingsgrupp med uppgift att ta upp förhandlingar med föreningen om kapitaltillskott. I samband därmed angavs som en förutsättning för ett statligt deltagande med nytt kapital, bl. a. att bolagets virkesförsörjning måste lösas på ett mer tillfredsställande sätt än tidigare. Förhandlingarna ledde i maj 1983 fram till ett avtal om kapitaltillskott till bolaget och om vissa förändringar i konsortialavtalet samt ett nytt virkesavtal mellan bolaget och föreningen. Uppgörelsen förutsätter riksdagens godkännande i vad den innefattar ekonomiska förpliktelser för staten. Avtalet om kapitaltillskott och om förändringar i konsortialavtalet bör fogas till detta protokoll som bilaga *8.1*.

Utvecklingen inom Södra Skogsägarna AB

Fr. o. m. 1950-talet och t. o. m. 1970-talets första del expanderade världsekonomin stadigt. Under senare delen av 1970-talet inträffade dock stora förändringar bl. a. beroende på oljekriserna och att den genomsnittliga ekonomiska tillväxttakten dämpades.

Den internationella efterfrågan på pappersprodukter, som är starkt beroende av BNP-tillväxten, drabbades kännbart av dessa förändringar. Tillväxttakten i efterfrågan sjönk, konkurrensen inom pappers- och massaindustrin ökade samtidigt som kapacitetsutnyttjandet och resultatutvecklingen i allmänhet var långt ifrån tillfredsställande.

Under 1960-talet och fram till första oljekrisen ökade världens konsumtion av papper och papp med 5,6 % per år. Därefter har ökningstakten dämpats och prognoserna för framtida konsumtionsökningar har reviderats ned. Bedömningar för 1980-talet visar på en ökning i världskonsumtionen med ca 3 % per år. Dessa förhållanden har medfört att den pappersmassetillverkande industrin under stora delar av 1970-talet och hittills under 1980-talet haft överkapacitetsproblem.

Den svenska produktionen och exporten av cellulosamassa för avsalu framgår av följande tabeller:

Sverige

Produktion av cellulosa och mekanisk massa för avsalu 1978–1982

1 000 ton	1978	1979	1980	1981	1982
Mekanisk massa	393	492	454	367	367
Halvkemisk massa	25	13	14	10	–
Dissolving	231	196	122	97	77
Blekt sulfit	481	441	390	324	249
Oblekt sulfit	94	117	117	101	60
Blekt sulfat	2 116	2 197	2 099	2 273	1 825
Oblekt sulfat	426	456	401	302	321
Totalt massa	3 766	3 912	3 597	3 474	2 899
Avsalu kapacitet	5 460	5 085	4 570*)	4 565	4 110

* *Ny definition*

Export av cellulosa och mekanisk massa 1978–1982

1 000 ton	1978	1979	1980	1981	1982
Mekanisk massa	387	432	364	303	314
Halvkemisk massa	25	20	11	10	–
Dissolving	205	183	85	77	54
Blekt sulfit	447	347	259	221	178
Oblekt sulfit	120	117	103	85	58
Blekt sulfat	2 264	2 044	1 806	1 863	1 593
Oblekt sulfat	523	435	341	257	278
Totalt massa	3 971	3 578	2 969	2 816	2 475

Källa: Sv. Cellulosa- och Pappersbruksföreningens verksamhetsberättelse 1982.

Utvecklingen inom sågverks-, spånskive- och husbranschen, där Södra Skogsägarna AB under 1960-talet byggt upp en omfattande verksamhet, medförde under senare delen av 1970-talet en minskad efterfrågan, och stor överkapacitet inom resp. bransch. Därutöver har hela den svenska skogsindustrin under 1970-talets senare del haft problem med råvaruförsörjningen till följd av minskande skogsavverkningar. Detta har medfört ett avsevärt intäktsbortfall.

År 1979 genomgick Södra Skogsägarna AB som tidigare nämnts en ekonomisk rekonstruktion. Bakgrunden var en alltför dålig lönsamhet under andra hälften av 1970-talet, beroende på både allmänt dåliga marknadsförutsättningar för branschen och en orationell industristruktur hos företaget. Flera av de mindre och äldre enheterna gav mycket stora förluster. Därtill kom att koncernen expanderat under 1970-talet, både genom företagsförvärv och nyanläggningar. Finansieringen av expansionen hade till stor del skett med hjälp av lånat kapital, vilket medförde att bolagets skuldbelastning och räntebörda blev alltför betungande.

Rekonstruktionen år 1979 innebar att staten tillsköt 500 milj. kr. för nyteckning av aktier samtidigt som Södra Skogsägarna ek. för. omvandla-

de en fordran på bolaget till nytecknade aktier med ett sammanlagt värde av 180 milj. kr. Som en följd av de nya ägandeförhållandena genomfördes en organisatorisk delning av bolaget och den ekonomiska föreningen.

Efter rekonstruktionen initierades ett åtgärdsprogram i syfte att stärka bolagets ekonomiska ställning och förbättra industristrukturen. Strukturprogrammet som huvudsakligen genomfördes under åren 1980 och 1981 innebar bl. a. att två cellulosabruk, två pappersbruk och två sågverk lades ned. Två pappersbruk och en husfabrik såldes och bolagets spånskivesektor bröts ut och blev ett delägt bolag. Därutöver genomfördes en rad rationaliseringar i kvarvarande drift och administration. År 1983 såldes ytterligare ett pappersbruk. Antalet anställda i koncernen som år 1979 uppgick till 7548 personer hade år 1982 sjunkit till 4636.

Genom de vidtagna åtgärderna fick bolaget en väsentligt förbättrad industristruktur, men kostnaderna för åtgärdernas genomförande blev betydligt högre än vad som tidigare beräknats. Den ackumulerade kostnaden för nedlagda och försålda enheter och för kapacitetsneddragning kom att uppgå till ca 580 milj. kr. Härigenom försämrades bolagets likviditet och soliditet. Samtidigt med strukturförändringarna vidtogs en rad åtgärder för att stärka bolagets finansiella ställning. Främst skedde detta genom försäljning av skogsmark (ca 50000 ha) och merparten av koncernens vattenkraft.

Bolagets resultat under år 1980 (−107 milj. kr. efter avskrivningar och ränta) och år 1981 (−202 milj. kr.) påverkades i hög grad av en svag konjunktur i Västeuropa, höga kapitalkostnader genom ett högt ränteläge samt kostnader för strukturåtgärderna. Inför år 1982 bedömdes resultatutsikterna vara betydligt gynnsammare, dels genom de genomförda strukturåtgärderna, dels p. g. a. en allmänt förutsedd konjunkturåterhämtning. Konjunkturbedömningarna infriades ej. I stället drabbades den internationella massamarknaden av lågkonjunktur och cellulosaleveranserna och prisnivån sjönk. Genom Södra Skogsägarna AB:s tyngdpunkt på massatillverkning blev följden att även 1982 blev ett förlustår. Bokslutet för år 1982 visar på ett negativt resultat efter räntor på 126 milj. kr. Därtill kommer extraordinära kostnader på netto 153 milj. kr. Detta innebär att bolaget under tre år redovisat betydande förluster. Det som skiljer 1982 från tidigare år är dock att förlusten denna gång i huvudsak är hänförbar till konjunktur- och ej strukturproblem. I och med 1982 års resultat var koncernens reserver förbrukade och endast aktiekapitalet återstod. Soliditeten närmade sig 15 %, den nivå där ägarna enligt konsortialavtalet skall överväga att lämna bolaget aktieägartillskott i proportion till sina andelar av aktiekapitalet.

Södra Skogsägarna AB med dotterbolag

	1982	1981	1980	1979
Extern försäljning, Mkr	**2856**	3331	3210	2907
varav export	**1969**	2128	1878	1699
Resultat Mkr				
Rörelseresultat före avskrivningar	**350**	314	323	310
Avskrivningar enligt plan	**−189**	−198	−177	−140
Finansiella intäkter och kostnader (netto)	**−287**	−318	−253	−143
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader	**−126**	−202	−107	27
Extraordinära intäkter och kostnader	**−153**	−9	54	−167
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	**−279**	−153	−53	−140
Medelantal anställda	**4636**	5914	7016	7548
Löner inkl. sociala kostnader, Mkr	**567**	667	719	698
Investeringar i anläggningar, Mkr	**90**	116	141	570

Källa: Årsredovisning Södra Skogsägarna AB 1982

Bolagets ekonomiska resultat har även påverkats negativt av att virkesförsörjningen till industrierna ej kunnat ske fullt ut med inhemsk råvara. Åren 1979 t. o. m. 1982 har föreningen, som enligt det tidigare nämnda virkesavtalet svarar för bolagets råvaruanskaffning, tvingats köpa avsevärda kvantiteter utanför medlemsleden och därutöver importera stora kvantiteter råvara för att kunna trygga industriernas behov. Kostnaderna för dessa kvantiteter har väsentligt överstigit motsvarande normala kostnader.

Framtidsutsikter

Södra Skogsägarna AB driver sin verksamhet i fem divisioner:

Cellulosadivisionen

Den största och helt dominerande divisionen är cellulosadivisionen som i tre anläggningar (Mörrum, Värö och Mönsterås) tillverkar blekt barr- och lövsulfatmassa. Den totala cellulosaproduktionen uppgick år 1982 till 678000 ton. Divisionens totala tillverkningskapacitet uppgår till ca 900000 ton och detta gör Södra Skogsägarna till en av världens större producenter av avsalumassa. Bolagets tillverkningsenheter är rationella och moderna och bör kunna ge tillfredsställande resultat över en konjunkturcykel, förutsatt att en tillfredsställande råvaruförsörjning kan åstadkommas.

Trävarudivisionen

Trävarudivisionen består av åtta sågverk (nio år 1982) som under år 1982 producerade 427000 m^3 sågade trävaror. Bolaget utreder f. n. tillsammans med de fackliga organisationerna sågverksdivisionens framtida struktur. Divisionens resultat har påverkats negativt av den låga byggaktiviteten i

Europa under senare år. En förbättring av resultatet har dock inträtt under senare delen av år 1982 samt år 1983 i anslutning till de svenska sågverkens internationellt förbättrade konkurrenskraft.

Klippan-divisionen

Divisionens produktionsenheter har under år 1982 bestått av Klippans bruk, Lessebo bruk och Håvreströms bruk. Det senare bruket såldes i mars 1983. Divisionens tillverkning består till stor del av specialpapper. Resultatet har under en följd av år varit negativt.

Mjukpappersdivisionen

Divisionens tillverkning sker vid Klippan-bruket och Långasjönäs bruk. Tillverkningen består av konverterade mjukpappersprodukter för konsument-, storhushåll- och vårdsektorn. Även viss försäljning av råtissue till utomstående sker. Resultatet har under de senaste åren varit otillfredsställande.

Fridafors bruk

Bruket tillverkar kartong och papprodukter. Verksamheten har nyligen rationaliserats och kommer fr. o. m. årsskiftet 1983/84 att drivas i ett helägt dotterbolag.

Försäljning, resultat m. m. för de olika divisionerna år 1982

milj. kr.	Cellulosa-divisionen	Trävaru-divisionen	Klippan-divisionen	Mjukpappers-divisionen	Fridafors
försäljning	1 622	472	653	237	51
rörelseresultat*	187	9	./.29	0,3	2
investeringar	38	15	28	7	0,4
antal anställda	1 617	724	1 308	511	178

* efter avskrivningar, före räntor

Källa: Årsredovisning Södra Skogsägarna AB 1982

Under de fyra sista månaderna 1982 inträdde en förbättring i konjunkturläget, vilket medförde att bolaget under denna period redovisade positivt resultat. Denna förbättring har stabiliserats under år 1983 och medfört ett klart bättre marknadsläge för bolagets produkter. Resultatet för år 1983 bedöms mot denna bakgrund bli positivt och ledningen för bolaget beräknar att för år 1983 skall en vinst på lägst 300 milj. kr. kunna redovisas. Lånen mot statlig garanti beviljade åren 1978 och 1979 har återbetalats den 1 juli 1983 och den statliga garantin har därmed upphört.

Under år 1982 var det internationella marknadsläget för cellulosa svagt. En sammanfallande lågkonjunktur i USA, Västeuropa och på de s. k. översjömarknaderna medförde tillsammans med en reducering av massalagren vid pappersbruken att cellulosamarknaden drabbades av minskade leveranser, ökade lager och press på priserna. Den totala efterfrågan på papperscellulosa från Sverige sjönk avsevärt.

På sikt ser bilden dock ljusare ut. Den årliga globala konsumtionen av pappersmassa väntas öka från ca 140 miljoner ton år 1980 till ca 200 miljoner ton år 1990.

Världskapaciteten för kemisk avsalucellulosa uppgår till ca 25 miljoner ton. Härav finns drygt 70% inom Nordamerika och Skandinavien, vilket gör att dessa länder är helt dominerande när det gäller att förse världens pappersindustri med avsalumassa.

Av massaleveranserna från Nordamerika och Skandinavien svarar den blekta sulfatcellulosan för ca 85%. Andelen har stadigt ökat och väntas fortsätta att öka under 1980-talet. Utbyggnaden av produktionskapaciteten i världen kännetecknas förutom av ökande utbud på blekt massa, också av större inriktning på lövvedsmassa beroende på dels tilltagande brist på ekonomiskt tillgänglig barrfiber och dels pappersindustrins förbättrade möjligheter att använda lövfiber. Som en följd av en förväntad ökning i papperskonsumtionen väntas de totala leveranserna av avsalucellulosa från Skandinavien och Nordamerika öka från ca 15 miljoner ton (snitt 1980–1982) till ca 19 miljoner ton vid 1980-talets slut.

Enligt beräkningar av Food and Agriculture Organization (FAO) väntas en fortsatt utbyggnad av världens pappersmassekapacitet med 14 miljoner ton under perioden 1981–1986. Liksom tidigare kommer tyngdpunkten att ligga på den kemiskt framställda massan. Av den nya kapaciteten förutsätts ca 6 miljoner ton byggas i Nordamerika och 2 miljoner ton i Västeuropa. De nu akuella prognoserna för utbyggnad inom massaindustrin visar att trenderna från de senare åren håller i sig, vilket innebär dels att utbyggnadstakten avtar och dels att kapacitetsutbyggnaden inom massaindustrin släpar efter utbyggnaden inom pappersindustrin.

Även för avsalumassa gäller att utbyggnadstakten dragits ned jämfört med tidigare planer. Expansionen fram till år 1986 beräknas enligt FAO stanna vid 1,6 miljoner ton. För huvudkvaliteten, den blekta sulfatcellulosan, blir utbyggnaden över 2 miljoner ton samtidigt som en minskning av kapaciteten för övriga kvaliteter förväntas.

Framtidsutsikterna för i dag verksamma producenter av blekt avsalumassa bör mot denna bakgrund kunna bli goda. Dock påverkas branschen av kortsiktiga kraftiga svängningar. Orsakerna till dessa är flera:

1. Avsalumassa svarar för ca 15% av världens totala produktion av papperscellulosa. I högkonjuktur uppstår snabbt överefterfrågan och i dåliga tider väljer integrerade bruk att i första hand dra in på den köpta massan.

2. "Swing tonnage" från USA. När pappersindustrin i USA har lågkonjunktur uppkommer stora överskott på massa hos de nordamerikanska avsaluproducenterna.

3. Möjligheterna till stora lagersvängningar inom pappersindustrin förstärker uppgången och fördjupar nedgången.

Sett mot det internationella perspektivet bör Södra Skogsägarna AB ha

goda framtidsutsikter. De kortsiktiga svängningarna i branschen kräver dock en förbättring av företagets soliditet.

Avtalet mellan staten och Södra Skogsägarna ek. för.

Det genom förhandlingarna under våren 1983 utarbetade avtalet mellan staten och Södra Skogsägarna ek. för. reglerar, som jag nämnt, dels kapitaltillskottet till bolaget, dels vissa förändringar i gällande konsortialavtal. Därutöver har en överenskommelse träffats om ett nytt virkesförsörjningsavtal mellan föreningen och bolaget.

Enligt avtalet skall Södra Skogsägarna AB senast den 31 december 1983 från ägarna tillföras nytt eget kapital på 250 milj. kr., varav Södra Skogsägarna ek. för. skall svara för 60 % (150 milj. kr.) och staten 40 % (100 milj. kr.). Senast den 31 december 1984 skall bolaget tillföras ytterligare 250 milj. kr. med samma fördelning som vid det tidigare inbetalningstillfället. Hälften av det överenskomna tillskottet skall tillföras reservfonden och hälften aktiekapitalet. I fråga om betalningen år 1984 har Lantbrukarnas Riksförbund förpliktat sig att tillse att föreningen kommer att ha medel för sin del av betalningen.

Staten har i den uppgjorda överenskommelsen medgett att föreningens aktier i bolaget får överlåtas till ett särskilt förvaltningsbolag. Minst två tredjedelar av röstetalet i förvaltningsbolaget skall dock vid varje tidpunkt ägas av föreningen. Om ett särskilt förvaltningsbolag bildas och övertar föreningens aktier skall bolaget inträda som part i konsortialavtalet och föreningen garantera att bolagets förpliktelser enligt detta avtal fullgörs. Den ovan nämnda förpliktelsen från Lantbrukarnas Riksförbund skall i sådant fall gälla förvaltningsbolaget i stället för föreningen.

Som nämnts innefattar överenskommelsen mellan staten och Södra Skogsägarna ek. för. också vissa förändringar i det mellan parterna gällande konsortialavtalet beträffande bolaget. Förändringarna är i huvudsak av föga genomgripande slag. De gäller främst vissa justeringar av reglerna för styrelsens sammansättning, kraven på enighet vid vissa beslut, principerna för vinstutdelning och uppsägningsreglerna. Därutöver har statens rätt till ersättning vid en eventuell inlösen av statens aktier från föreningens sida justerats med hänsyn till det nu aktuella tillskottet.

När förhandlingarna mellan staten och föreningen inleddes förklarades från statens sida att en förutsättning för statens medverkan vid lösningen av bolagets kapitalbehov var att bolagets virkesförsörjning tryggades på ett bättre sätt än tidigare.

De genomförda förhandlingarna har lett fram till en överenskommelse om att ett nytt virkesförsörjningsavtal skall träffas mellan bolaget och föreningen. Detta avtal innebär att föreningen åtar sig att säkerställa bolagets vid varje tidpunkt föreliggande råvarubehov. Som grund för detta åtagande ligger en av Forskningsstiftelsen Skogsarbeten gjord utredning

om virkestillgången m. m. inom föreningens verksamhetsområde som utvisar att det finns goda möjligheter för föreningen att inom sitt verksamhetsområde i allt väsentligt tillgodose bolagets och dess dotterbolags virkesbehov. Utöver en utfästelse från föreningen att säkerställa bolagets råvarubehov och ett åtagande från bolaget att ta emot överenskomna årliga leveranser innebär det nya avtalet i huvudsak följande:

- Föreningen skall anskaffa virkesråvara från i första hand medlemmarna så att bolagets råvarubehov vad gäller rundvirke i allt väsentligt blir tillgodosett. Föreningen får inom sitt verksamhetsområde även köpa råvara från icke föreningsanslutna enskilda skogsägare, andra bolag, domänverket m. fl. Import får ske för att uppfylla gällande koncessionsvillkor.
- Föreningen får inte utan bolagets samtycke ta på sig vidgade leveransförpliktelser gentemot andra med negativ effekt för bolagets virkesförsörjning.
- Om föreningen bedömer sig inte på föreskrivet sätt kunna klara bolagets virkesbehov skall i första hand särskild överenskommelse träffas om annat sätt för anskaffning av bristande kvantitet.
- Beträffande virkespriset mellan bolaget och föreningen gäller att avtalet säkerställer att prisnivån blir marknadsmässig.
- Utöver priset för råvara skall bolaget ersätta föreningen för särskilda hanteringkostnader samt utge särskild ersättning för föreningens insatser som inköpsorgan åt bolaget. Sistnämnda ersättning skall i princip motsvara för skogsindustrin i övrigt förekommande sådana kostnader.
- Under vissa förutsättningar kan bolaget säga upp virkesavtalet.

Föredragandens överväganden

Statens medverkan i rekonstruktionen av Södra Skogsägarna AB år 1979 motiverades framför allt med att ekonomiskt utrymme behövde skapas för att bolaget skulle kunna genomföra en omstrukturering inom sin industrigrupp. Vid tillfället gjordes bedömningen att konjunkturen skulle förbättras så att bolagets egna vinstmedel tillsammans med nytillskottet skulle vrida företagets utveckling rätt. Föreningen, då ensamägare till bolaget, hade inte tillräckliga resurser att på egen hand tillhandahålla erforderligt kapital. Andra sätt att genomföra en rekonstruktion på bedömdes ej som meningsfulla och det bedömdes värdefullt att bolagets kooperativa prägel kunde bibehållas.

Enligt min mening har bolaget hunnit långt i sin strukturanpassning och betydande åtgärder har vidtagits för att stärka bolagets finansiella ställning.

Det kan emellertid konstateras att de bedömningar av konjunkturutvecklingen som gjordes år 1979 ej har infriats. Vidare har kostnaderna för hittills gjorda strukturåtgärder blivit högre än beräknat. De gångna åren har därför medfört stora förluster och en påtaglig försvagning av bolagets

soliditet. Som jag har nämnt har bolagets resultat också påverkats negativt av att virkesförsörjningen inte kunnat ske på ett tillfredsställande sätt.

Det är enligt min mening väsentligt att bolaget under kommande år får möjligheter att fortsätta sin strukturanpassning och kan utnyttja den konjunkturuppgång som har inletts under år 1983. För att lyckas med detta är det nödvändigt med särskilda åtgärder för att stärka bolagets finansiella ställning, även med beaktande av att bolagets resultat under innevarande år förväntas bli väsentligt förbättrat.

Jag har med hänsyn härtill kommit till slutsatsen att det är från affärsmässig synpunkt motiverat att ägarna tillskjuter nytt eget kapital till bolaget. Enligt min mening är det av styrelsen föreslagna beloppet 500 milj. kr., med hänsyn till bolagets behov av kommersiellt handlingsutrymme, väl avvägt. Detta gäller också de överenskomna tidpunkterna för tillskotten. Det finns enligt min mening inte något att erinra mot att föreningen, såsom avtalats, i syfte att underlätta kapitalanskaffningen ges möjlighet att avyttra sina aktier i bolaget till ett särskilt förvaltningsbolag. Södra Skogsägarna AB kommer likväl att genom de i avtalet angivna majoritetsreglerna i förvaltningsbolaget bibehålla sin kooperativa prägel, vilket bl. a. ur virkesförsörjningssynpunkt är viktigt.

Jag vill emellertid understryka att en förutsättning för min positiva inställning till framställningen om kapitaltillskott varit att det i förhandlingarna mellan staten och föreningen träffats överenskommelse om avsevärda förbättringar i bolagets virkesförsörjning. Jag vill i detta hänseende särskilt peka på att föreningen åtagit sig att sörja för bolagets totala råvarubehov i allt väsentligt inom sitt verksamhetsområde, att bolaget fått ett avgörande inflytande över villkoren för vissa anskaffningsformer samt att reglerna om prissättning och om ersättningar till föreningen för dess funktion som inköpsorgan åt bolaget blivit marknadsmässiga.

Sammanfattningsvis gör jag den bedömningen att Södra Skogsägarna AB genom det föreslagna kapitaltillskottet och det nya virkesavtalet ges förutsättningar att utvecklas till ett vinstgivande och framgångsrikt företag.

Jag förordar därför att regeringen föreslår riksdagen att anslå 100 milj. kr. för den första delen av den statliga andelen av kapitaltillskottet samt bemyndiga regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser i övrigt som följer av avtalet. Avtalet redovisas i *underbilaga 9.1*. Jag avser att senare återkomma till frågan om anslag för nästa års tillskott till bolaget.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Kapitaltillskott till Södra Skogsägarna AB* på tilläggsbudget I

till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr..

2. bemyndiga regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser i övrigt som följer av avtalet mellan staten och Södra Skogsägarna ek. för.

C. Regional utveckling

[2] **C 1. Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet.** Från anslaget bestrids bl. a. utgifter för medelstillskott till regionala utvecklingsbolag i Jämtlands (Z-Invest AB) och Västerbottens län (AC-Invest AB). Riksdagen beslutade våren 1979 att som sin mening ge regeringen till känna att två utvecklingsbolag med lokalisering till Jämtlands och Västerbottens län borde bildas (NU 1978/79: 59, rskr 415). Beslut om finansiering av de två utvecklingsbolagen fattade riksdagen våren 1980 (prop. 1979/80: 125 s. 58, AU 29, rskr 362). I propositionen som låg till grund för beslutet om finansiering anförs att staten förvaltar aktierna i bolagen genom fonden för statens aktier till dess att ytterligare erfarenheter har vunnits.

Det gemensamma resultatet utvisar att bolagens verksamhet under rådande förutsättningar i huvudsak varit framgångsrik. Det kan dock finnas anledning att förstärka bolagens kontakter med andra organ som arbetar med kreditgivning. Sveriges Investeringsbank AB är i detta fall en lämplig samarbetspartner. Jag har därför för avsikt att senare förelägga regeringen ett förslag till avtal varigenom regeringen mot en symbolisk summa överlåter statens aktier i Z-Invest AB och AC-Invest AB till Sveriges Investeringsbank AB. De två bolagen skall framöver med oförändrad målsättning ha till uppgift att genom finansiella engagemang i olika former medverka till en gynnsam utveckling av näringslivet i de två berörda länen och angränsande regioner. Det avses ankomma på Investeringsbanken att närmare organisera verksamheten och tillsätta ledningen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat om överlåtelse av statens aktier i Z-Invest AB och AC-Invest AB till Sveriges Investeringsbank AB.

E. Energi

[3] **E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.** I statsbudgeten för budgetåret 1983/84 har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 3219 milj. kr. (prop. 1982/83: 100 bil. 14, NU 33, rskr 280). Statens vattenfallsverks investeringsram för innevarande budgetår uppgår till 3438,6 milj. kr. inkl. 137,6 milj. kr. som vid budgetårets ingång inte

förbrukats av medel som har anvisats över finansfullmakten under tidigare budgetår och 14,7 milj. kr. som har anvisats över finansfullmakten under innevarande budgetår.

Statens vattenfallsverk

I skrivelse den 13 september 1983 har statens vattenfallsverk hemställt om tillstånd att få utföra om- och tillbyggnad av *Upperuds kraftstation*.

Verket köpte år 1981 från AB Klippans Finpappersbruk bl. a. Upperuds kraftstation i Upperudsälven i Dalsland. Dammen som byggdes om år 1960 bedömdes kunna bibehållas och har rustats upp i begränsad omfattning. Övriga delar av stationen har tagits ur drift eftersom de är i dåligt skick. Den ursprungliga installerade effekten i stationen var 0,4 MW. I samband med förvärvet planerades en ny kraftstation med en effekt av 1,5 MW. Nu aktuell om- och tillbyggnad innebär i stället uppförande av en ny kraftstation med effekten 2,8 MW fördelad på två aggregat. Medelårsproduktionen blir 11 GWh, varav 7,5 GWh produceras under vintertid.

Kostnaden för de nya aggregaten beräknas bli ca 24 milj. kr. Investeringarna under budgetåret 1983/84 beräknas uppgå till 10 milj. kr.

Vattenfallsverket har också den 13 september 1983 hemställt om godkännande av de *konsortialavtal som verket har träffat med Haparanda, Kalix, Pajala, Överkalix och Övertorneå kommuner* om bildande av aktiebolag för utbyggnad av hetvattenpannor för fastbränsleeldning och fjärrvärmenät. Verket hemställer vidare bl. a. om medgivande att 1,0 milj. kr. per bolag får tas i anspråk från anslaget Kraftstationer m. m. för teckning av aktier i resp. bolag enligt resp. konsortialavtal och att verket får lämna delägarlån från anslaget Kraftstationer m. m. till resp. bolag.

Som motivering anför verket sammanfattningsvis följande. Verkets utredning Torv- och flisvärme i östra Norrbotten har lett fram till att avtal träffats med fem kommuner i östra Norrbotten om samarbete i bolagsform för gemensam utbyggnad av befintliga fjärrvärmenät samt uppförande av hetvattencentraler för fasta bränslen. Verkets andel av aktiekapitalet skall vara 50 %. Genom det bidrag till investeringar i fastbränsleanläggningar i Norrbotten som kan erhållas skapas rimliga förutsättningar för att projekten under en femtonårsperiod skall kunna uppvisa ett ekonomiskt tillfredsställande resultat.

Ett genomförande av projekten kräver medverkan av verket och att verket även ikläder sig erforderligt ekonomiskt risktagande. Det totala investeringsbehovet uppgår till ca. 120 milj. kr. och avses förutom med bolagens aktiekapital finansieras med externa lån och lån från delägarna samt med bidrag.

Vattenfallsverket har med varje kommun träffat ett konsortialavtal där samarbetet regleras. Konsortialavtalen är träffade med förbehåll om regeringens godkännande.

Anläggningsarbetena är planerade att sättas i gång under senare delen av år 1983 med sikte på idrifttagning värmesäsongen 1984/85.

I skrivelse den 22 augusti 1983 har vattenfallsverket hemställt att verkets investeringsram för budgetåret 1983/84 skall uppräknas genom en överföring av oförbrukad ram för budgetåret 1982/83.

Underförbrukningen under budgetåret 1982/83 i förhållande till den fastställda investeringsramen var 97 milj. kr. Underförbrukningen under budgetåret 1982/83 beror främst på att mindre medel erfordrats, dels för kapitaltillskott till Forsmarks Kraftgrupp AB, dels för förvärv och finansiering av eldistributionsföretag.

I anslagsframställningen för budgetåret 1984/85 har vattenfallsverket bl. a. hemställt att regeringen såvitt avser budgetåret 1983/84, måtte föreslå riksdagen att medge regeringen, att vad avser andra typer av bolag än distributionsbolag besluta om frågor rörande förvärv av aktier eller bildande av bolag intill ett sammanlagt belopp av 75 milj. kr. inom ramen för verkets investeringsanslag.

Föredragandens överväganden

Jag har inget att erinra mot vattenfallsverkets förslag till om- och tillbyggnad av Upperuds kraftstation. Jag räknar med att verkets investeringsram för budgetåret 1983/84 behöver räknas upp med 10 milj. kr. för detta ändamål.

Regeringen har bemyndigats att, för andra typer av bolag än distributionsföretag, medge aktieförvärv eller bildande av bolag inom ramen för vattenfallsverkets investeringsanslag intill ett sammanlagt belopp av 75 milj. kr. per budgetår (prop. 1981/82: 125, NU 53, rskr 405). Bolagsbildningar för andra typer av bolag än distributionsbolag bör enligt detta beslut begränsas till ett för varje år fastställt belopp. För budgetåret 1982/83 har beloppet beräknats till 75 milj. kr. Detta bemyndigande har begränsats till att gälla bolag med ett bundet eget kapital på högst 5 milj. kr. Större bolagsbildningar skall underställas riksdagens prövning (prop. 1982/83: 25, NU 15, rskr 116). Någon beloppsberäkning har inte gjorts för budgetåret 1983/84. Vattenfallsverket har i sin anslagsframställan för budgetåret 1984/85 hemställt att detta belopp beräknas till 75 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

Medgivandet för regeringen att, för andra typer av bolag än distributionsföretag, besluta i frågor rörande förvärv av aktier eller bildande av bolag bör enligt min mening begränsas till 75 milj. kr. för budgetåret 1983/84. I enlighet härmed bör medel för kapitaltillskott till andra typer av bolag än eldistributionsbolag ingå som ett ytterligare investeringsändamål under anslaget E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. Jag räknar med att verkets investeringsram för budgetåret 1983/84 behöver räknas upp med 75 milj. kr. för detta ändamål. Ett godkännande av detta investeringsändamål innebär att vattenfallsverkets framställning om samarbete i

bolagsform med fem kommuner i östra Norrbotten för produktion och distribution av fjärrvärme kan prövas av regeringen.

I det föregående har jag redovisat att jag räknar med behov av höjningar av investeringsramen för budgetåret 1983/84 med totalt 85 milj. kr. till 3523,6 milj. kr. En sådan ökning av investeringsramen ryms inom ramen för tillgängliga medel för budgetåret 1983/84.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag nu har anfört om ytterligare investeringsändamål under reservationsanslaget *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.*

G. Statsägda företag

[4] **G 11. Ränta på statens skuld till Norrbottens Järnverk AB.** Något anslag för detta ändamål har inte tagits upp i statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av rekonstruktion av Statsföretagsgruppen (prop. 1982/83: 68, NU 25, rskr 181) övertog staten per den 31 december 1982 aktierna i Norrbottens Järnverk AB (NJA) från Statsföretag AB (STAF). Köpeskilling skulle erläggas genom att staten från STAF övertog betalningsansvar för ett skuldbelopp till NJA på 450 milj. kr. På regeringens uppdrag utfärdade kammarkollegiet en skuldförbindelse på 450 milj. kr. till NJA den 24 mars 1983.

Enligt skuldförbindelsen utgår ränta på skulden med en räntesats som med 2,35 procentenheter överstiger det av riksbanken fastställda och vid varje tidpunkt gällande diskontot. Ränta skall enligt skuldförbindelsen erläggas varje 30 juni och 30 december. Räntekostnaderna beräknas för budgetåret 1983/84 uppgå till 48 825 000 kr. Det är inte aktuellt att göra någon amortering av skuldbeloppet. Jag förordar därför att regeringen föreslår riksdagen att för innevarande budgetår anvisa ett anslag på 48 825 000 kr. för att betala ränta på statens skuld till NJA.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ränta på statens skuld till Norrbottens Järnverk AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 48 825 000 kr.

[5] **G 12. Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen.** Något anslag för detta ändamål har inte tagits upp i statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

Riksdagen beslöt år 1977 (prop. 1976/77: 125, NU 40, rskr 345) om medelstillskott till Statsföretag AB för att finansiera bildandet av ett till Norrbottens Järnverk AB knutet investmentbolag. Bolaget, som numera

heter Regioninvest i Norr AB, är ett helägt dotterbolag till Statsföretag AB. Vid bildandet tillfördes bolaget 25 milj. kr. Bolagets uppgift är att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län. I detta ingår också att skapa nya sysselsättningstillfällen i länet. Riksdagens beslut innebar vidare att bolaget företrädesvis skulle ingå som minoritetsägare i utvecklingsbara företag. Regioninvest skulle därvid ställa riskvilligt kapital till förfogande samt därutöver tillföra företagen ledningsresurser.

År 1979 beslöt riksdagen (prop. 1978/79: 127, NU 45, rskr 322) om medelstillskott på 75 milj. kr. till bolaget för att finansiera den fortsatta verksamheten vid Regioninvest. Medelstillskottet var avsett att användas till rörelsekapital, borgensförbindelse, förlusttäckning samt för administrationskostnader. Som villkor för medelstillskott angavs att det skulle finansiera verksamheten vid Regioninvest under en treårsperiod räknat från den 1 juli 1979.

Riksdagen beslöt våren 1982 om medelstillskott till Statsföretag AB om 55,2 milj. kr. för förlusttäckning i Regioninvest (prop. 1981/82: 113, NU 51, rskr 417).

Riksdagens beslut innebar att några ytterligare ägartillskott än de Statsföretag finner motiverade på rent affärsmässiga grunder inte skulle lämnas.

Riksdagen beslöt i mars 1983 om medelstillskott till Regioninvest för förlusttäckning på 110 milj. kr. (prop. 1982/83: 68, NU 25, rskr 181). I propositionen, liksom i propositionen våren 1982, framhölls att det var av största vikt att den ogynnsamma resultatutvecklingen så snabbt som möjligt bryts. Statsföretag AB och Regioninvest skulle därför utarbeta en handlingsplan för att visa under vilka förutsättningar bolagen i gruppen skall kunna nå lönsamhet.

Verksamheten inom Regioninvestgruppen

Regioninvestgruppens verksamhet omfattar främst tillverkande företag.

Isolamin AB, Överkalix har 135 anställda och en omsättning år 1982 av 101 milj. kr. Produktprogrammet omfattar främst paneler för väggar, tak och golv i fartyg och offshoreanläggningar.

Kryotherm AB, Piteå har 59 anställda och en omsättning år 1982 av 20 milj. kr. Produktprogrammet omfattar främst värmepumpar och värmeåtervinningssystem.

Mekinor-gruppen har totalt 136 anställda i Luleå (Suna Verkstads AB), Kalix (Mekinor Metall AB), Haparanda (Norrbit AB) och Pajala (Pajala-Mekaniska AB). Gruppen omsatte år 1982 38 milj. kr. Produktprogrammet är mycket brett och omfattar bl. a. kabelstegar, bromsskivor, fordonsvärmare, verktyg och gjutna produkter.

Elenorr AB, Gamlestad har 14 anställda och en omsättning år 1982 av 2 milj. kr. Produktprogrammet omfattar elektroniska apparater som plockapparater och laboratorieapparater.

Kiruna Truck AB, Kiruna har 76 anställda och en omsättning år 1982 av 20 milj. kr. Produktprogrammet omfattar gruv- och stålverkstruckar.

Alfa Therm i Kiruna AB och Gällivare Mekaniska AB (Alfa Thermgruppen) har 116 anställda och en omsättning år 1982 av 21 milj. kr. Produktprogrammet omfattar bl.a. sopbilar, avfallskomprimatorer, stålkonstruktioner och utrustningar för fastbränsleanläggningar. Alfa Therm är en betydande underleverantör till Kiruna Truck.

Dessutom har Regioninvest ett flertal anläggnings- och försäljningsbolag med sammanlagt 60 anställda och en total omsättning av 21 milj. kr. under år 1982.

Totalt omfattar gruppen 29 företag med 618 anställda, varav ca 30 utanför Norrbottens län. Under år 1982 var omsättningen i Regioninvestgruppen 220 milj. kr. och förlusten efter finansiellt netto uppgick till 100 milj. kr. Av resultatet förklaras vissa delar av kostnader för produktprogramförnyelse. Regioninvests balans- och resultaträkning för år 1982 bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 9.2*.

Statsföretag AB

Statsföretag har med skrivelser den 14 februari och 1 november 1983 till regeringen överlämnat en handlingsplan för Regioninvest.

Planen avser perioden 1983–1986. Den utgår från bedömningar av de enskilda produktprogrammens konkurrenskraft och utvecklingspotential. Åtskilliga av Regioninvests dotterbolag befinner sig i ett tidigt utvecklingsskede. Det förhållandet bidrar till ökad osäkerhet i bedömningen av försäljningsutvecklingen under planperioden.

Företagsgruppens produktprogram är mångskiftande främst som en följd av att flertalet bolag tillförts gruppen när de var i akuta ekonomiska svårigheter och i syfte att rädda etablerad sysselsättning. De delar av existerande produktprogram som funnits i övertagna bolag, har som regel tills vidare bibehållits för att under en rekonstruktionsperiod upprätthålla en bas för en verksamhet, som visserligen inte varit lönsam men som utgjort ett lönsammare alternativ än nedläggning. De delar av dessa äldre produktprogram som inte uppvisar en tillfredsställande lönsamhet kommer successivt att avvecklas i takt med att produktprogramförnyelse skapar en bättre grund för resp. företag. Statsföretag konstaterar att såväl hittillsvarande utveckling som den presenterade planen för majoriteten av Regioninvests dotterbolag visar att dessa i fråga om lönsamhet inte kan mäta sig med flertalet av Statsföretags dotterbolag. Samtidigt måste utvecklingen inom Regioninvest, om den skall lyckas, präglas av såväl långsiktiga satsningar på produktionsutveckling och marknadsföringsinsatser som koncentration till bärkraftiga enheter.

Regioninvest och Statsföretag anser att de fyra tillverkande företagen Isolamin, Kryotherm, Mekinor och Elenorr med tillhörande försäljningsbolag med tillsammans ca 350 anställda kan nå ett positivt resultat från år 1986. För att nå detta mål krävs att framför allt Mekinor och Elenorr ser

över sin tillverkningsstruktur. Samtidigt är en omstrukturering och förnyelse av produktprogrammet nödvändig.

För att kunna genomföra rekonstruktionen av dessa dotterbolag till Regioninvest, de s. k. kustbaserade företagen, anser Statsföretag och Regioninvest att det krävs ett kapitaltillskott på 105 milj. kr. fördelat på följande delposter: Förlusttäckning dotterbolag; förlusttäckning minoritetsengagemang; nedskrivning av anläggningar och aktiverade utvecklingskostnader; produktutveckling samt kapitaltillskott för ökad soliditet m. m. Statsföretag understryker de svårigheter som föreligger att göra en korrekt bedömning av den framtida utvecklingen. Statsföretag framhåller att om de aktuella företagen får svårt att uppnå uppställda mål måste åtgärder kunna vidtas redan under planperioden.

För företagen i malmfältskommunerna Alfa Thermgruppen och Kiruna Truck är framtiden än mer svårbedömd. Dessa företag har f. n. tillsammans ca 200 anställda. Statsföretag anser att det krävs betydligt större insatser i dessa företag än i de s. k. kustbaserade företagen. I Regioninvests handlingsplan förutses stora svårigheter att nå lönsamhet under planperioden. För Alfa Thermgruppen är det inte rimligt att upprätthålla nuvarande kapacitet med hänsyn till de framtida möjligheterna till långsiktig lönsamhet. Kapacitetsreduktioner måste enligt Statsföretag tillgripas om förutsättningar skall skapas för att nå långsiktig lönsamhet, vilket innebär att verksamheten koncentreras till Kiruna.

För Kiruna Truck är läget något annorlunda. Företaget har produkter som bör kunna säljas på världsmarknaden. För att detta skall vara möjligt fordras dock uthålliga satsningar på produktutveckling och marknadsföring, framför allt på exportmarknaderna. Medelsbehoven för att göra en sådan satsning är emellertid mycket stora. En sådan satsning är också förbunden med stor osäkerhet. Statsföretags bedömning är dock att det finns möjligheter att Kiruna Truck skall efter en sådan insats kunna uppfylla normala krav på lönsamhet. Statsföretag beräknar medelsbehovet för Kiruna Truck och Alfa Thermgruppen med försäljningsbolag till 125 milj. kr.

Det sammantagna medelsbehovet för den verksamhet som f. n. bedrivs inom Regioninvest uppgår sålunda till 230 milj. kr. Statsföretag påpekar att en kortsiktig finansiell planering med årliga förlusttäckningar skapar en oacceptabel grund för ett affärsmässigt uppträdande inom Regioninvestgruppen. Det föreslagna medelstillskottet ger förutsättningar till långsiktig planering och affärsverksamhet. Det utgör också förutsättningen för att behandla Regioninvestgruppen som vilket annat företag som helst inom Statsföretagsgruppen. Det kommer således att vara företagens lönsamhet som avgör företagens överlevnad och utveckling. Att Regioninvestgruppen nu förutsätts nå samma mål som övriga företag medför att Statsföretag kan välja den organisationsform för Regioninvestföretagen som är mest gynnsam för de enskilda företagens utveckling.

Föredragandens överväganden

Verksamheten vid Regioninvest har, enligt beslut av riksdagen, varit inriktad på att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län. Bolagets verksamhet har expanderat mycket kraftigt, från en omsättning av 40 milj. kr. år 1979 till en omsättning av 220 milj. kr. år 1982. Denna expansion har skett genom att Regioninvest tvingats överta flera företag, där Regioninvest tidigare varit minoritetsdelägare i samband med rekonstruktioner. Detta har medfört att sysselsättningstillfällen t. v. kunnat upprätthållas i Norrbottens län i flera fall i mindre orter. Med hänsyn till sysselsättningssituationen i Norrbotten och till företagets uppgift har företaget lagt ett långsiktigt perspektiv på sina engagemang. Denna inriktning har emellertid medfört att driftsförluster och kostnader för produktförnyelse blivit mycket stora.

I propositionen 1982/83: 68 om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen framhöll jag i fråga om Regioninvest att den ogynnsamma resultatutvecklingen så snabbt som möjligt måste brytas och att en handlingsplan för detta skulle redovisas för regeringen. Den handlingsplan som nu redovisats av Regioninvest/Statsföretag har utgått från att företagen i gruppen väsentligt begränsat sina förluster inom en treårsperiod. Kostnaderna för att nå detta mål redovisas också i handlingsplanen. Statsföretag anser att den nödvändiga rekonstruktionen av Regioninvestgruppen medför ett medelsbehov av 230 milj. kr.

För egen del anser jag det uppenbart att Regioninvestgruppen nu måste gå in i en konsolideringsfas. Det hittillsvarande målet för Regioninvest bör enligt min mening ersättas med samma mål som gäller för Statsföretagsgruppen i övrigt. Det innebär också att, som Statsföretag meddelat, såväl omfattning som organisation av verksamheten inom Regioninvestgruppen måste prövas sett mot målet att nå en långsiktig, skälig lönsamhet på verksamheten. Statsföretag har meddelat att kapacitetsminskningar blir nödvändiga för att uppnå detta. Jag anser att Regioninvests handlingsplan för de s. k. kustbaserade företagen inom Regioninvestgruppen kan läggas till grund för företagets fortsatta handlande. Jag har dessutom noterat Statsföretags avsikt att för dotterföretagen i malmfältskommunerna såväl genomföra offensiva satsningar som kapacitetsminskningar.

Statsföretag har som moderbolag till Regioninvest i uppgift att kontrollera att verksamheten står i överensstämmelse med av Statsföretag uppsatta mål. Det ankommer därvid på Statsföretag att under planperioden vidta sådana åtgärder att förlustverksamheter avvecklas. Statsföretag har därvid möjlighet att också genomföra en omstrukturering av Regioninvestgruppen och integrera företagen inom denna med t. ex. andra företag inom Statsföretagsgruppen.

Jag anser att 230 milj. kr. bör ställas till Statsföretags förfogande för marknads- och produktutveckling samt rekonstruktion av de nämnda företagen. Jag förordar därför att ett reservationsanslag av 230 milj. kr. för

ändamålet tas upp på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

Omstruktureringen av Regioninvestgruppen kan komma att innebära att bolag som nu ingår i gruppen flyttas över till annat bolag inom Statsföretagsgruppen. Statsföretag bör därför, enligt min mening, ha rätt att överföra delar av de nu aktuella medlen också till andra dotterbolag än Regioninvest för att användas för bolag som tidigare har ingått i Regioninvestgruppen.

Några ytterligare anslag för verksamheten inom Regioninvestgruppen kan enligt min mening inte under eller efter rekonstruktionsperioden komma i fråga. I den mån kostnaderna överstigit 230 milj. kr. under eller efter planperioden skall dessa kostnader täckas av Statsföretag. Företagen inom Regioninvestgruppen skall sålunda betraktas på samma sätt som andra företag i Statsföretagsgruppen.

Jag hemställer därför att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m.m. inom Regioninvestgruppen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanlag av 230 000 000 kr.

[6] **G 13. Ersättning till Statsföretag AB för förlängd drifttid vid Eiserkoncernens strumpfabrik i Borås m.m.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1983/84.

Styrelsen för AB Eiser, som är dotterbolag till Statsföretag AB, beslöt i augusti 1983 att koncentrera all tillverkning av tunna damstrumpor inom koncernen till AB Malmö Strumpfabriks enhet i Malmö. Som en följd av detta beslut beräknades ca 200 personer bli friställda från AB Malmö Strumpfabriks enhet i Borås vid utgången av juni 1984.

Regeringen beslöt den 22 september 1983 att uppdra åt Statsföretag AB att lämna offert beträffande kostnaderna för att upprätthålla driften vid strumpfabriken i Borås t.o.m. den 30 juni 1986.

Statsföretag har med skrivelse den 28 oktober 1983 överlämnat den begärda offerten.

Statsföretag AB

Statsföretag AB anför i sin skrivelse att beslutet att koncentrera tillverkningen av tunna damstrumpor till fabriken i Malmö är strukturellt betingat. Genom åtgärden skulle Eiser få möjlighet att skapa en långsiktigt lönsam strumpverksamhet trots en allt hårdare konkurrens.

Offerten skall kompensera Eiser/Malmö Strumpfabrik för de risker, avvikelser och störningar som upprätthållandet av tillverkningen av tunna damstrumpor i Borås innebär. Häri ingår även kostnaderna för de försenade effektivitets- och marknadsanpassningar som är nödvändiga att genomföra i Malmö efter år 1986.

Offerten innebär att Statsföretags/Eisers åtaganden och anställningsansvar för den personal som den 22 september 1983 fanns anställd i Borås förlängs t.o.m. den 30 juni 1986. Anställnings- och investeringsstopp införs vid fabriken i Borås och bryts endast för oundgänglig nyckelpersonal resp. maskiner. Verksamheten vid Malmö Strumpfabrik avses drivas så att de problem som uppstår genom tidsförskjutningen i görligaste mån minimeras för koncernens fabriker i Malmö och Varkaus i Finland. Den av Eiser beslutade koncentrationen av administrationen till Malmö genomförs så fort som möjligt. Tillverkning av tunna strumpor vid fabriken i Borås beräknas upphöra senast den 30 juni 1986. Personal som f.n. sysselsätts med tillverkning av tunna strumpor kan under tiden fram till denna tidpunkt överflyttas till annan verksamhet, vilket bl.a. blir nödvändigt genom att vissa maskiner snarast måste flyttas från Borås till Malmö för att minska företagets investeringskostnader. Koncentrationen till Borås sker samtidigt av koncernens tillverkning av s.k. grova strumpor (herrsockor).

Statsföretag har beräknat att en fortsatt drift av Boråsfabriken åsamkar Statsföretag/Eiser nuvärdekalkylerade extra kostnader om 38 milj. kr. I kostnaden ingår följande poster:

- Försämrad kostnadstäckning i förhållande till att verksamheten i enlighet med fattat beslut skulle ha koncentrerats till Malmö.
- Kvardröjande anpassningsbehov i Malmö avseende produktion och marknadsföring fr.o.m. år 1986 som en följd av att integrationen av Malmö- och Boråsenheterna försenas.
- Tillkommande investeringar i maskiner och fastigheter som en följd av dubbla anläggningar.
- Ökade flyttningskostnader som uppkommer genom tidsförskjutningen.

Statsföretag har räknat med att tidigare preliminära uppgörelser i fråga om fabriksfastigheterna med Borås och Malmö kommuner kommer att fullföljas som planerat.

Statsföretag anför vidare att om verksamheten vid strumpfabrikerna i Borås och Malmö som alternativ till ovannämnda förslag skall upprätthållas självständigt och med oförändrat antal anställda innebär detta stora risker för en avveckling av såväl Malmö- som Borasfabriken vid offertperiodens utgång. De bedömda kostnaderna för ett sådant alternativ innefattar bl.a. avvecklingskostnader för fabriken i Malmö och uppgår till mer än 100 milj. kr. Statsföretag bedömer därför detta alternativ som orealistiskt.

Statsföretag förordar därför alternativet med en successiv neddragning av tillverkningen av tunna damstrumpor i Borås under offertperioden i takt med att personal slutar eller kan sysselsättas med andra uppgifter.

Statsföretag har i offerten förklarat sig villigt att under åren 1984 och 1985 engagera sig i sökandet efter alternativ sysselsättning i Boråsområdet. Kostnaderna och ersättningsbehovet för detta bedöms uppgå till 1 milj. kr. Etableringskostnader som kan bli aktuella måste finansieras i särskild ordning av intressenterna.

Föredragandens överväganden

Styrelsen i Eiser beslöt i augusti 1983 att under år 1984 koncentrera koncernens tillverkning i Sverige av tunna damstrumpor till fabriken i Malmö. Detta skulle medföra att ca 200 personer i Borås skulle behöva sägas upp från företaget.

Tekoindustrin har sedan lång tid varit av mycket stor betydelse för sysselsättningen i Sjuhäradsbygden. Sysselsättningen i denna industrigren har sjunkit, vilket lett till en hög arbetslöshet för främst kvinnor i Sjuhäradsbygden. De åtgärder som riksdagen beslutat om våren 1983 för att långsiktigt stärka tekoindustrins konkurrenskraft förväntas medverka till en bättre situation under kommande år.

En ytterligare påspädning av arbetslösheten i Borås under år 1984 med 200 personer, av vilka flertalet är kvinnor, genom en nedläggning av tillverkningen av tunna damstrumpor vid Eiserkoncernens strumpfabrik i Borås får därför på kort sikt svåra konsekvenser såväl för dem som sägs upp som för kommunen. Genom en förlängd drifttid vid fabriken skulle dessa negativa konsekvenser kunna mildras.

Regeringen beslöt den 22 september 1983 mot denna bakgrund att, i enlighet med de regler som godkänts av riksdagen våren 1983 (prop. 1982/83:68, NU 25, rskr 181), infordra offert från Statsföretag beträffande kostnaderna för att upprätthålla driften vid strumpfabriken i Borås t. o. m. den 30 juni 1986.

De regler som gäller för offertförfarandet är bl. a. att det skall avse icke företagsekonomiskt motiverade åtaganden och att åtagandena skall gälla en begränsad tid. Dessa två kriterier uppfylls i det nu aktuella fallet. Den förlängning av drifttiden med två år som offerten omfattar bör, enligt min mening, ge såväl de nu anställda som kommunala och statliga organ skälig tid att ordna ny sysselsättning.

Statsföretag har i sin skrivelse anfört att bolaget under de förutsättningar som anges i offerten kan förlänga drifttiden för tillverkningen av tunna damstrumpor vid strumpfabriken i Borås. Kostnaden beräknas till 38 milj. kr. under förutsättning att medlen utbetalas vid årsskiftet 1983/84. Den kostnadsberäkning som Statsföretag gjort i sin skrivelse inrymmer viss osäkerhet. Den bygger bl. a. på att försäljningsvolymerna kan hållas vid nuvarande nivå. Det är självfallet svårt att med säkerhet förutsäga om verksamheten i såväl Borås som Malmö under offertperioden skall kunna genomföras utan problem. Jag anser dock att Statsföretags offert är godtagbar.

Statsföretag har förklarat sig villigt att mot en ersättning av 1 milj. kr. engagera sig i sökandet efter alternativ sysselsättning i Borås kommun. Jag anser att det ankommer på varje företag som avskedar personal att aktivt söka ersättningssysselsättning till orten. Kostnaden för detta bör ingå i avvecklingskostnaden och påverkas inte av att drifttiden förlängs två år.

Jag är därför inte beredd att förorda att särskilda medel ställs till förfogande för detta.

Jag förordar att ett reservationsanslag på 38 milj. kr. tas upp på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 för angivet ändamål.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Ersättning till Statsföretag AB för förlängd drifttid vid Eiserkoncernens strumpfabrik i Borås m.m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 38 000 000 kr.

Bilaga 9.1

AVTAL

mellan staten och Södra Skogsägarna, ekonomisk förening

År 1979 träffade staten och Södra Skogsägarna, ekonomisk förening, nedan kallad Skogsägarna, överenskommelse om kapitaltillskott m. m. till det då av Skogsägarna helägda Södra Skogsägarna AB, nedan kallat Bolaget. Överenskommelsen kom till uttryck dels i ett såsom huvudavtal betecknat avtal, nedan kallat Huvudavtalet, som reglerar formerna för kapitaltillskotten m. m., dels i ett såsom konsortialavtal betecknat avtal, nedan kallat Konsortialavtalet, som reglerar samarbetet mellan parterna i Bolaget. Överenskommelsen träffades mot bakgrund av den dåvarande lågkonjunkturens negativa inverkan på Bolagets resultat, soliditet och likviditet; en lågkonjunktur som i tiden sammanföll med stora investeringar inom Bolaget, vilka till stor del finansierats med främmande kapital. Efter överenskommelsen äger staten 40 procent och Skogsägarna 60 procent av aktierna i Bolaget. Samtidigt med avtalen mellan staten och Skogsägarna träffade Bolaget och Skogsägarna ett avtal om virkesleveranser från Skogsägarna till Bolaget och dess dotterbolag.

Betydande åtgärder har härefter vidtagits inom Bolaget för att stärka dess finansiella ställning. Åtgärderna har dock endast delvis kunnat motverka den negativa soliditetsutveckling, som orsakats av kostsamma strukturåtgärder och otillfredsställande lönsamhet på grund av en svag konjunktur under år 1981 och år 1982.

Till följd härav begärde en enig styrelse i Bolaget i november 1982 att ägarna skulle förstärka Bolagets egna kapital med 500 milj. kr. för att därmed få till stånd ett förbättrat förhållande mellan eget och lånat kapital i Bolaget.

Staten och Skogsägarna har härefter fört förhandlingar om kapitaltillskott till Bolaget. Vid förhandlingarna har härutöver aktualiserats dels frågor om Bolagets virkesförsörjning, dels ändring i Konsortialavtalet samt dels en utredning om Bolagets framtida struktur. Sedan sistnämnda utredning igångsatts inom Bolaget har staten och Skogsägarna i övriga hänseenden enats om följande avtal.

1 Nyemission

Aktiekapitalet i Bolaget skall ökas från 500 milj. kr. till 750 milj. kr. genom utgivande av 25 000 nya aktier, vardera på nominellt 10 000 kr. och med lika rätt i Bolaget. Av de nya aktierna skall 10 000 (40 procent) tecknas av staten och 15 000 (60 procent) av Skogsägarna. Aktierna skall tecknas

till en kurs av 20000 kr. per aktie, till följd varav Bolagets reservfond kommer att öka med 250 milj. kr. Samtliga nytecknade aktier skall betalas kontant.

Parterna förbinder sig tillse att 12500 nya aktier tecknats och betalts senast den 31 december 1983. Härav skall staten teckna och betala 5000 aktier och Skogsägarna 7500 aktier. Resterande aktier skall ha betalts senast den 31 december 1984.

Som en förutsättning för statens angivna förpliktelse att teckna och betala nya aktier i Bolaget gäller att Skogsägarna utverkar en gentemot staten och Skogsägarna riktad förbindelse från Lantbrukarnas Riksförbund, förening u. p. a., med innebörd att nämnda förening, i den mån Skogsägarna icke för egen del kan uppbringa medel i tillräcklig omfattning för den senare av de ovan angivna betalningarna, skall tillse att Skogsägarna vid detta utbetalningstillfälle kommer att ha medel för sin del av ifrågavarande betalning för nya aktier.

2 Medgivande till överlåtelse av aktier i Bolaget m. m.

Enligt § 9 i Konsortialavtalet förpliktar sig staten och Skogsägarna ömsesidigt att icke utan den andre partens skriftliga medgivande överlåta eller pantsätta aktie i Bolaget eller eljest vidtaga eller underlåta åtgärd som kan få till följd en minskning av partens relativa andel i Bolagets aktiekapital.

På begäran av Skogsägarna medger staten att Skogsägarnas samtliga aktier i Bolaget överlåts till ett särskilt förvaltningsbolag, i vilket huvuddelen av rösterna enligt vad som närmare anges i det följande, skall innehas av Skogsägarna. Som en förutsättning för medgivandet gäller att Skogsägarna fullgör sina förpliktelser i övrigt enligt detta avtal.

Skogsägarna förbinder sig å sin sida att, för den händelse ett sådant förvaltningsbolag övertar Skogsägarnas aktier i Bolaget, vid varje tidpunkt så länge Konsortialavtalet gäller, med äganderätt inneha aktier i förvaltningsbolaget som motsvarar minst två tredjedelar av röstetalet för samtliga aktier i förvaltningsbolaget. Skogsägarna förbinder sig vidare att inte pantsätta sistnämnda majoritetspost av aktier i förvaltningsbolaget eller vidta annan motsvarande åtgärd som kan innebära att Skogsägarna frånhänds äganderätten till majoritetsposten i fråga.

Förvaltningsbolagets bolagsordning skall innehålla en bestämmelse som medger Skogsägarna att vid bolagsstämma rösta för fulla antalet aktier utan begränsning i röstetalet.

Skogsägarna förbinder sig därjämte att tillse att angivna förvaltningsbolag i samband med en sådan överlåtelse av aktier i Bolaget, tillträder Huvudavtalet och Konsortialavtalet samt skall Skogsägarna efter en överlåtelse svara för att förvaltningsbolagets förpliktelser enligt nämnda avtal fullgörs.

Parterna är ense om att – oavsett vad Konsortialavtalet i övrigt stadgar i detta hänseende – staten skall äga rätt att säga upp Konsortialavtalet enligt de bestämmelser och med de följder som anges i Konsortialavtalet i fråga om brott mot detta, om Skogsägarna inte fullgör sina förpliktelser enligt denna punkt.

Om medgivandet i denna punkt utnyttjas av Skogsägarna, äger Skogsägarna överföra sin förpliktelse att teckna aktier i Bolaget enligt punkt 1 i detta avtal till förvaltningsbolaget. Därvid skall vad som i punkt 1 sägs om Skogsägarna i stället gälla förvaltningsbolaget.

3 Virkesförsörjningsavtalet

Som anmärkts i inledningen till detta avtal har vid förhandlingarna mellan parterna rörande kapitaltillskottet till Bolaget och därmed sammanhängande frågor också aktualiserats vissa frågor som rör Bolagets virkesförsörjning genom Skogsägarnas försorg. Parterna har i detta hänseende enats om – staten i detta hänseende med förbehåll att Bolaget och inte staten är jämte Skogsägarna part i ett sådant avtal – att 1979 års virkesförsörjningsavtal skall ersättas med ett nytt avtal av den lydelse som framgår av *bilaga*[1] *1* till detta avtal. Det nya virkesförsörjningsavtalet är avsett att undertecknas i samband med att nu förevarande avtal godkännes enligt punkt 6 nedan.

4 Konsortialavtalet

Parterna är ense om att 4, 6, 8 samt 12–14 §§ i Konsortialavtalet skall – med verkan från och med den dag då detta avtal godkänts enligt punkt 6 nedan – ha följande ändrade lydelse:

§ 4

Styrelse, revisorer, verkställande direktör m. m.

Bolagets styrelse skall bestå av åtta ledamöter med tre suppleanter för dem, förutom de ledamöter och suppleanter som enligt lag utses av annan än bolagsstämma.

Parterna skall vid bolagsstämma i Bolaget välja till styrelsens ordförande person som Skogsägarna i samförstånd med staten nominerar samt i övrigt utöva sin rösträtt så att därutöver utses fyra styrelseledamöter med två suppleanter för dem nominerade av Skogsägarna samt tre ledamöter med en suppleant nominerade av staten. Verkställande direktören skall ej vara ledamot av styrelsen. Styrelsen utser ledamot nominerad av staten till vice ordförande. Ordföranden har utslagsröst vid lika röstetal.

Vardera parten skall därjämte nominera en auktoriserad revisor och en auktoriserad revisorssuppleant att väljas av bolagsstämman.

[1] Bilagan utelämnad här.

Suppleant får endast tjänstgöra i stället för ledamot eller revisor som nominerats av samma part som ledamoten eller revisorn. Suppleant som ej inträtt i styrelseledamots ställe har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträde.

Till styrelseordförande, styrelseledamöter och suppleanter skall utses personer, som besitter erfarenhet och sakkunskap erforderlig för Bolagets verksamhet. Part skall inte nominera person som är engagerad i med Bolaget konkurrerande verksamhet.

Innan en part beslutar vilka personer som skall nomimeras till styrelseledamöter och styrelsesuppleanter skall samråd äga rum med den andra parten.

§ 6

Enighet vid vissa beslut

Bolagsstämman och styrelsen fattar beslut i enlighet med bestämmelserna i lag och bolagsordningen. I nedan under a–c upptagna frågor förutsätts dock enighet mellan parterna på bolagsstämma och i frågor under d–k mellan parternas representanter i styrelsen.

a) ändring av bolagsordningen,

b) ändring av Bolagets aktiekapital samt utgivning av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning samt vinstandelsbevis,

c) vinstutdelning,

d) tillsättande av verkställande direktör och vice verkställande direktör i Bolaget samt styrelseledamöter i dotterbolagen,

e) övertagande av annan rörelse av väsentlig omfattning eller väsentlig utvidgning av Bolagets egen rörelse,

f) nedläggning av Bolagets rörelse eller väsentlig omstrukturering av denna även som försäljning eller nedläggning av betydande rörelsegren eller driftställe,

g) större lån från utomstående,

h) lån från Bolaget till Bolagets aktieägare (omfattar dock ej avräkningar enligt Bolagets affärsmässiga mellanhavanden med Skogsägarna),

i) större investering i eller försäljning av större enskilt investeringsobjekt,

j) uppskrivning av anläggningstillgång,

k) jämkning eller uppsägning av sådant avtal som avses i § 5 i Huvudavtalet.

Förekommer till behandling på bolagsstämma eller styrelsesammanträde fråga som enligt föregående stycke kräver enighet mellan parterna eller mellan deras representanter i styrelsen och kan sådan enighet ej uppnås skall frågan avföras från dagordningen och snarast tas upp till förnyad behandling. Kan enighet inte nås då heller och det är i styrelsen enighet ej kunnat uppnås, skall frågan hänskjutas till bolagsstämma som styrelsen omedelbart skall sammankalla. För beslut i sådan hänskjutning krävs enighet mellan parterna på bolagsstämman.

§ 8

Principer för verksamhet och vinstdisposition

Bolagets och dess dotterbolags verksamhet skall bedrivas affärsmässigt.

Detta innebär bl. a. att Bolagets inköp av vedråvara skall ske till priser som är marknadsmässiga. I Huvudavtalet förutsätts att avtal om virkesleveranser skall ha träffats om tillgodoseende av Bolagets och dess dotterbolags långsiktiga behov av vedråvara.

Det skall också vara parternas strävan att hålla en tillfredsställande konsolideringsgrad i Bolaget. Parterna är ense om att framtida vinster i Bolaget ej får användas till utdelning om Bolagets konsolideringsbehov, bestämt mot bakgrunden av den i Huvudavtalet angivna målsättningen, ej tillgodosetts. Parterna är vidare ense om att utdelning därutöver skall ske enligt god affärssed.

Alla avtal mellan part och Bolaget respektive mellan Bolaget och part närstående skall vila på affärsmässig grund och upptaga affärsmässiga villkor samt godkännas av båda parter.

Avtal av löpande återkommande karaktär eller mindre omfattning kan dock godkännas genom delegation till verkställande direktören med instruktion varom parternas representanter i styrelsen är ense.

§ 12

Förtida uppsägning

Avtalet kan bringas att upphöra i förtid endast i följande fall:

a) om parterna ej lyckats nå enighet vid upprepade tillfällen i frågor där sådan erfordras enligt § 6 och, i fråga om § 6 a–j, den bristande enigheten parterna emellan uppenbarligen äventyrar Bolagets fortsatta verksamhet,

b) om de grundläggande förutsättningarna för detta avtal till följd av oförutsedda händelser väsentligen rubbas eller vid bristande enighet enligt § 7 och jämkning enligt § 11 ej kan åstadkommas,

c) om en part bryter mot bestämmelse i detta avtal och avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för den andra parten samt den första parten icke inom 60 dagar efter därom tillställd skriftlig anmaning vidtagit rättelse,

d) i fall som avses i a) och b) ovan har vardera parten rätt att säga upp avtalet till upphörande tidigast sex månader efter det att motparten fått del av uppsägningen. Uppsägning i fall som avses i c) får ske av den andra parten men ej senare än fyra månader efter det att Bolagets styrelse erhållit kännedom om den handling eller underlåtenhet som konstituerar avtalsbrottet. Uppsägning skall ske skriftligen.

Bestämmelserna i detta avtal skall dock i tillämpliga delar gälla till dess inlösen skett enligt § 13 nedan.

§ 13

Följder av avtalets upphörande

a) Skulle detta avtal uppsägas av någondera parten enligt bestämmelserna i § 12 d) ovan skall den part, som uppsagt avtalet, senast fem månader före avtalets upphörande hembjuda den andra parten sina aktier i Bolaget till inlösen, varvid värdet på aktierna i brist på åsämjande skall bestämmas på sätt som anges i § 14 nedan.

Därest den part som hembjudits aktierna enligt föregående stycke, icke

inom tre månader efter mottagandet av hembudet förklarat sig villig att inlösa aktierna till det värde som, i brist på åsämjande, fastställs enligt § 14 skall denna part i sin tur hembjuda den andra parten sina aktier till inlösen enligt motsvarande regler.

b) Skulle avtalet upphöra på grund av sådant avtalsbrott som avses i § 12 c) ovan, gäller de i a) ovan angivna hembudsreglerna i tillämpliga delar, varvid den part som begått avtalsbrottet – inom en månad från mottagandet av uppsägningen – först skall hembjuda aktierna till inlösen.

c) Skulle samtliga aktier ej enligt inlösenbestämmelserna i a) eller b) ovan komma i endera partens hand skall Bolaget träda i likvidation.

En förklaring enligt denna paragraf från statens sida att staten är villig att inlösa aktier i Bolaget är giltig även om den sker med förbehåll för riksdagens godkännande.

§ 14

Värdering m. m.

Har part hembjudit sina aktier till inlösen enligt bestämmelserna i § 13 ovan skall priset för aktierna motsvara deras värde vid tidpunkten för äganderättens övergång, vid inlösen av statens aktier dock lägst 23 333 kr. per aktie. Har parterna icke enats om värdet inom de i § 13 a) st. 2 angivna tremånadersperioderna skall värdet, på hemställan av part, fastställas av skiljemän enligt § 20.

Så snart den hembjudande parten mottagit förklaring att motparten önskar inlösa de hembjudna aktierna skall den förstnämnde överlämna sina aktier vederbörligen endosserade in blanco till den inlösande parten, varvid äganderätten till aktierna övergår, dock i förekommande fall med förbehåll som avses i § 13 sista stycket. Om den hembjudande parten är staten skall, om så begärs, godtagbar säkerhet ställas för betalningen av så mycket av köpeskillingen som motsvarar aktiernas nominella värde. Köpeskillingen för aktierna skall i köparens val erläggas kontant inom en vecka från den dag värdet på aktierna slutgiltigt fastställs eller, om godtagbar säkerhet ställes för köpeskillingen, inom sex månader från nämnda dag. Om staten är köpare äger dock staten dröja med betalningen utan säkerhet under tid som går åt för behövlig riksdagsbehandling. Ränta å köpeskillingen skall utgå enligt § 6 i räntelagen från den dag aktierna överlämnats till den inlösande parten till dess betalning sker.

Angivna ändringar i Konsortialavtalet skall träda i kraft omedelbart sedan detta avtal godkänts enligt punkt 6 nedan. Skulle Skogsägarna vilja inlösa statens aktier innan betalningarna i punkten 1 i detta avtal fullgjorts skall det i den nya lydelsen av § 14 i Konsortialavtalet angivna lägsta inlösenvärdet justeras med hänsyn därtill.

Så snart detta avtal trätt i kraft skall parterna tillse att Bolaget skriftligen förklarar sig bundet av detta avtal i tillämpliga delar.

5 Skiljedom

Tvister i anledning av detta avtal får ej hänskjutas till domstol utan skall slutgiltigt avgöras av skiljemän enligt lag.

6 Godkännande

Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutgiltigt godkänna detta avtal.

Detta avtal har upprättats i fyra exemplar varav parterna tagit var sitt, ett förbehållits Bolaget samt ett förbehållits Lantbrukarnas Riksförbund, förening u. p. a.

Stockholm den 15 juli 1983

Staten

Södra Skogsägarna, ekonomisk förening

Detta avtal tillträdes av undertecknat bolag, som förbinder sig att i tillämpliga delar iaktta dess bestämmelser.

Stockholm den 30 augusti 1983

Södra Skogsägarna Aktiebolag

Lantbrukarnas Riksförbund, förening u. p. a., förbinder sig gentemot staten och Skogsägarna att – i den mån Skogsägarna icke för egen del kan uppbringa tillräckliga medel för den senare av de båda betalningarna enligt punkt 1 i förestående avtal – tillse att Skogsägarna vid detta betalningstillfälle antingen av Lantbrukarnas Riksförbund, förening u. p. a., själv eller av annan tillhandahålles medel i den omfattning det behövs för fullgörandet av ifrågavarande betalningsåtagande. Skulle på grund av medgivandet i punkten 2 i förestående avtal betalningen i fråga i stället åvila det däri angivna förvaltningsbolaget skall denna förbindelse i stället gälla förvaltningsbolaget.

Stockholm den 24 oktober 1983

Lantbrukarnas Riksförbund, förening u. p. a.

Bilaga 9.2

Regioninvest i Norr AB

Koncernens resultaträkning (Belopp i tkr)		*1981*		*1982*
Försäljningsvärde		172 535		227 408
Rörelsens kostnader		217 395		297 126
Rörelseresultat före avskrivningar		−44 860		−69 791
Avskrivningar		−12 065		− 9 262
Rörelseresultat efter avskrivningar		−56 925		−79 053
Finansiella intäkter och kostnader				
Ränteintäkter	1 961		1 963	
Räntekostnader	−8 288		−19 970	
Kursdifferenser	−2 974	− 9 301	− 3 969	−21 976
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader		−66 226		−101 029
Extraordinära intäkter		68 821		109 763
Extraordinära kostnader		− 4 499		9 635
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter		− 1 904		− 901
Bokslutsdispositioner				
Förändring varulagerreserv	− 210		373	
Avskrivning utöver plan	19		−	
Förändring resultatutjämningsfond	− 39	−		
Förändring investeringsfond	−		104	
Övrigt	−	− 230	− 126	351
Resultat före skatter		− 2 134		− 550
Skatter		− 21		− 70
Årets resultat		**− 2 155**		**− 620**

Koncernens balansräkning 31 december (Belopp i tkr)		
Tillgångar		
Omsättningstillgångar		
Likvida medel	3 464	6 233
Växelfordringar	2 421	2 957
Kundfordringar	45 632	53 530
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	8 385	8 424
Skattefordran	18	70
Förskott leverantörer	673	292
Övriga fordringar	12 046	5 768
Kortfristig fordran moderbolag	12 420	29 909
Varulager	64 391	69 027
	149 450	176 210
Spärrkonton hos Sveriges riksbank	23	23
Anläggningstillgångar		
Långfristiga fordringar	1 916	2 368
Aktier och andelar	1 799	1 108
Fastigheter, maskiner m. m.	55 379	51 336
	59 094	54 812
Summa tillgångar	**208 567**	**231 045**
Ställda panter		
Fastighetsinteckningar	35 416	51 498
Företagsinteckningar	73 696	86 856
Ansvarsförbindelser		
Borgensförbindelser	36 807	49 805

Garantiförbindelser	–	–
Villkorlig återbetalningsskyldighet av lån från Norrlandsfonden	244	244
Villkorliga statsbidrag	8 176	–

Koncernens balansräkning 31 december (Belopp i tkr)	*1981*	*1982*
Skulder och eget kapital		
Kortfristiga skulder		
Leverantörer	35 259	35 204
Banklån, checkkredit	40 684	42 504
Skatteskuld	119	83
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20 427	29 339
Förskott från kunder	1 196	9 293
Övriga kortfristiga skulder	16 965	18 329
Kortfristig koncernskuld	26 398	
	141 161	134 772
Långfristiga skulder		
Revers och inteckningslån	57 898	88 864
Övriga långfristiga skulder	3 114	1 186
Avsatt till pensioner	–	967
	61 012	91 017
Obeskattade reserver		
Lagerreserv	373	–
Investeringsfonder	104	–
Övrigt	–	126
	477	126
Beskattade reserver	246	95
Minoritetskapital	19	19
Eget kapital		
Bundet eget kapital:		
Aktiekapital (30 000 aktier à 100 kr.)	3 000	3 000
Bundna reserver	2 008	2 013
	5 008	5 013
Fritt eget kapital		
Balanserad vinst	2 799	623
Årets resultat	−2 155	−620
	644	3
Summa eget kapital	5 652	5 016
Summa skulder och eget kapital	**208 567**	**231 045**

Bilaga 10

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-03

Föredragande: statsrådet Holmberg

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

TRETTONDE HUVUDTITELN

D. Statlig rationalisering och revision, m. m.

[1] **D 2. Anskaffning av ADB-utrustning.** Över förevarande reservationsanslag finansieras generellt användbar ADB-utrustning för den civila statsförvaltningen (exkl. affärsverken) samt för flygtekniska försöksanstalten. Anslaget disponeras av statskontoret.

Från anslaget betalas dels utgifter för ADB-utrustning, dels andra utgifter av investeringskaraktär i samband med anskaffning, installation eller igångsättning av förvärvad eller förhyrd ADB-utrustning, vilka är av sådan art att dessa utgifter bör periodiceras. Över anslaget redovisad utrustning ställs mot avgift till förfogande för de myndigheter som skall svara för driften av anläggningen.

I statskontorets anslagsframställning för budgetåret 1983/84 beräknades – med utgångspunkt i på anslaget ingående reservation – medelsförbrukning under året samt uppskattade förskjutningar av investering till kommande år – anslagsbehovet till 135 milj. kr.

Utbetalningarna för köp under budgetåret 1983/84 kan nu beräknas till 186.9 milj. kr. Ökningen i förhållande till vad statskontoret uppskattade i sin anslagsframställning hösten 1982 beror i första hand på att förskjutningar av investeringar till kommande år blivit mindre än beräknat. Några nya investeringsobjekt av större omfattning har inte tillkommit. Den ingående reservationen på anslaget vid budgetårets början var 34,3 milj. kr. Riksdagen (FiU 1982/83: 33, rskr 247) anvisade till anslaget 135 milj. kr. Ett ytterligare anslagsbehov om 17.6 milj. kr. uppstår därvid.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av ADB-utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 17 600 000 kr.

Bilaga 11

Förteckning över av regeringen hos riksdagen i prop. 1983/84: 25 begärda anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84

Statsutgifter

	II. Justitiedepartementet	
F 5	Engångsanskaffning av inventarier m.m., *reservationsanslag*	12 800 000
	IV. Försvarsdepartementet	
C 1	Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet, *förslagsanslag*	20 000 000
C 2	Marinförband: Materielanskaffning, *förslagsanslag*	230 000 000
G 3	Civilförsvar: Skyddsrum, *förslagsanslag*	150 000 000
J 5	Ombyggnad av miljöskyddsfartyg, *reservationsanslag*	6 000 000
K 4	FN-styrkors verksamhet utomlands, *reservationsanslag*	122 000 000
K 5	Övervakningskontingenten i Korea, *reservationsanslag*	2 500 000
	VI. Kommunikationsdepartementet	
F 5	Kostnader för stämpelavgift å aktier i Aktiebolaget Aerotransport och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag, *reservationsanslag*	1 057 500
I 17	Kostnader för försök med riksfärdtjänst, *förslagsanslag*	14 000 000
	VII. Finansdepartementet	
F 7	Höjning av grundkapitalet i Nordiska investeringsbanken, *förslagsanslag*	32 000 000
	VIII. Utbildningsdepartementet	
B 1	Statens kulturråd, *förslagsanslag*	505 000
C 19	Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit m.m., *reservationsanslag*	16 130 000
E 32	Naturvetenskapliga forskningsrådet m.m., *förslagsanslag*	8 895 000
F 10	Bred utbildning i datafrågor	3 500 000
	IX. Jordbruksdepartementet	
J 5	Ändrad reglering av sjön Åsnen, *reservationsanslag*	12 300 000

	XI. Bostadsdepartementet	
B 1	Bostadsstyrelsen, *förslagsanslag*	3 874 000
	XII. Industridepartementet	
B 25	Kapitaltillskott till Södra Skogsägarna AB, *reservationsanslag*	100 000 000
G 11	Ränta på statens skuld till Norrbottens Järnverk AB, *förslagsanslag*	48 825 000
G 12	Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen, *reservationsanslag*	230 000 000
G 13	Ersättning till Statsföretag AB för förlängd drifttid vid Eiserkoncernens strumpfabrik i Borås m. m., *reservationsanslag*	38 000 000
	XIII. Civildepartementet	
D 2	Anskaffning av ADB-utrustning, *reservationsanslag*	17 600 000
	Summa statsutgifter	**1 069 986 500**

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983